

הלכות חלה

מראה מקומות

פרק ג

דיני צירוף החמשה מיני דגן
לשיעור חלה

הוצאת מכון הם חיינו

A project of Mercaz Torah U'Tefillah

בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי

גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם

Questions@heimchayeinu.org

חורף תשפ"ב

קונטרסים על נושאים אחרים של מכון הם חיינו

אפשר להשיג כאן

www.heimchayeinu.org

תוכן הענינים

1.....	משנה חלה פרק א משנה א
2.....	משנה חלה פרק ד משנה א' – ב' עם פירש הר"מ
4.....	ירושלמי חלה פרק א הלכה א דף ב: (תמן תנינן עד השתי נקודות) עם הפני משה ורידב"ז
5.....	גמרא מנחות דף ע. – ע: (משנה סוף העמוד החיטין עד השתי נקודות ריש עמוד ב) עם רש"י ותוס'
7.....	הרא"ש הלכות חלה סימן א
9.....	ירושלמי חלה ריש פרק ד' הלכה א' דף כב: - כג. (שתי נקודות מהו שרייתא עד הלכה ב) עם הפני משה
11.....	הרא"ש הלכות חלה סוף סימן י (מתנ' ואי זה הוא מין) וסימן יא
12.....	רמב"ם הלכות בכורים פרק ז הלכה א - ג וסוף הלכה ד עם הכסף משנה על הלכה ג
13.....	פירוש הר"ש על משנה חלה פרק ד משנה ב
14.....	טור יורה דעה סימן שכ"ד סעיף ב' עם הב"י
17.....	שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
19.....	ערוך השולחן סימן שכ"ד סעיפים יא - יד
20.....	משנה חלה פרק ב משנה ו
21.....	משנה חלה פרק ד משנה ג – ד
22.....	רמב"ם הלכות בכורים פרק ז הלכה ד – ו
24.....	טור יורה דעה סימן שכ"ד סעיפים ג, וד – ח עם הב"י
26.....	שולחן ערוך שם

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

[illegible]

בה ולא דשן אלא עישון י'
לחומרם דלא אזלינן יא' בתר
בצעי עשורי עיקר גופיה מאי
חטי ושערי דעלמא. דאע"ג

גליון הש"ס

ליטרא בצל שתיקנו.
משעשה כלמנה חרע, ונכלה
מתעשר כלל כולו. אפי'
סכר עשר מן הטיקו והטיקו
קיס ואני נלה. ארץ להפיש
מן הגדולות וכן הטיקו, לפי
צננו גדולות וכן הטיקו
נדרים ו: בראי, תרומה. היא
שכן הכס מים מן הנקרה
שכן יתרהו. מין הנקרה
שלא נעור כלמנה: (קדושין
מ:). כוסמן מין חייטם.
לעין תרומה דאן תרומין ממין
על אשתי ממי ותרומין מטיקו
על כוסמן ופסחים ד:.

[illegible]

במרגלות בבל ומתקלמן בחזק שבשעת
מבצעים. כגון אם הכנים פיי למעיה ואו
בלעיה כדיו נבלה עין טטור והא דמני
מנבלה עין טטור ומן השלל של גלים
ואכלניהו אכרפי אכל אכלניהו אגופי
אכליה ולא אכל נבלה דמנו: **רמבם** ה
אמנם דמחיל עליהם שפרמה ורעה
זה עס ופרס בגמרא [ע"ב]: **ואסור**
מן מיטין. טעמיה חלה אימירין דאמרי
אין מטטריפין עס הכל חזק מן הדיור
הכל חזק מן המיטין. והאי דתנא לי
בזה וקמיין ומטטריפין או עס זה

על אותו שולד במקום הנקב הוראל ומחלה לא היה נקב כלל או ירמא דיון ששבוש פ
משיב איש לא היה בעצמם בעצמם חוקר ונקב הוא יערה היה מאחר שזרוע בחלתה פ
אחרת אל נקב כלי' והעצמה אחיבורי קא מחיבור מאן וגדלה משה' חתם חתמסר
שולח: כי יתא יחסי, דלא מעינן חרסה מחבור: לעין אחיבורי מיה תאסורי
חשו אל מחבור. אלא תחיל ואפלי' לא מחבור בלתי יענו. חלא קרואו לא פה תאסורי
שפינים: כהנא: כהנא בנדים איש בלדיה: כהנא חוקר ששבוש מחבור
עלה מיה תומס: לא דמי אלא כבלת עור חתול חתול איש מחבורת חתול רבין
יחוסת מנו. ודמכארת חתול חתול חתול יענו חתול פה

(א) נראה ד"ל מלא נחוב מהו. כלומר שאלו אם יוכל לעשר מעמיד שאינו נחוב על לא נחוב וכו'.

לימרא בצ"ל שתיקנו וזרעו מתעשר 5
 דלל תיקשי הא דתניא בסוף הג'
 (ס) לימרא מעשר בד' שזרעה בקרקע וה'
 ליטרין חייבת במעשר ובשביעית ואותה ליט'

16 דאמדינהו ועשרינהו ושחלינהו והוסיפה
 להו אם תמצא לומר לא אזלינן בתר עיקר
 ותוספת בעי עשורו 13 עיקר מאי אמר ליה
 אביי מאי שנא מכל חימי ושערי דעלמא אמר
 ליה 14 דבר שזרעו כלה לאי מביעיא לא אלא
 כה קמיבעיא לי דבר שאין זרעו כלה מלא
 תפשוט ליה מהא 15 דאמר רבי יצחק אמר ר'
 יוחנן 16 ליטרא בצל שתיקנו זרעו מתעשר
 לפי כולו התם היינו זריעתו הכא לאו היינו
 זריעתו אמר ליה ר' חנינא בר מניומי לאביי
 17 עציץ שאינו נקוב 18 מהו אי לא נקוב הא
 לא נקוב דלמא 19 חזר ונקוב קא אמרת 20 הכא
 חדא זריעה היא איחבורה הוא דקא מייחבר
 ועולה התם שתי זריעות נינהו בעי ר' אבהו
 ישובלת שמרחה בכרי ושחלה וקרא עליה
 שם במחובר מהו כיון 21 דמרחה טבלא לה
 כי קרא עליה שם קרשה לה או דלמא כיון
 דשחלה 22 פקע ליה טבלא מינה אמרי ליה
 רבנן לאביי אם כן מצינו תרומה במחובר
 לקרקע ותנן 23 לא מצינו תרומה במחובר
 לקרקע אמר ליה כי תניא ההיא לענין
 איחובי מיתה וחומש 24 דאי תליש ואכיל
 תלוש הוא 25 ואי גחין ואכיל בטלה דעתו
 אצל כל אדם ומאי שנא מדכתב אפינקסא
 דאילפא ביצי 26 ובלת העוף הטמא מקצתן
 בחוץ ומקצתן בפנים מבפנים מטמאין בגדים
 בבית הבליעה מבחוץ אין מטמאין בגדים
 אבות הבליעה תלוש עבידי אינשי דאכלי
 הכי במחובר לא עבידי אינשי דאכלי אמר
 רב 27 טביומי בר קיסנא אמר שמואל הזורע
 כלאים בעציץ שאינו נקוב אסור אמר אביי
 בשלמא אי אשמעינן ילוקה מבת מדרות
 מדרבנן שפיר אלא אסור מאי קמ"ל דמדרבנן
 הויא נוריעה תנינא 28 תרם 29 משאינו נקוב על
 הגוקב תרומה ויחזור ויתרום 30 מתני' 31 ההיטעין
 32 והשעורין והכוסמין והשיבולת שועל והשיפון
 הרי אלו חייבין בחלה 33 ומצטרפין זה עם זה
 34 ואסורים בחדש מלפני 35 הפסח 36 ומלקצור
 מלפני 37 העומר 38 העומר קודם לעומר
 העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא
 העומר הבא 39 גמ' 40 תנא 41 כוסמין מין חטים
 שיבולת שועל ושיפון מין שעורין כוסמין
 גולבא

ומה החצילה להטיל ציאתה :
 פנים מטמא גנדים אצת
 גמרה דבידה (ק' 1.) האוכל
 ויורמוקמא נמי דבתלמידי
 ימי נמי דמטמו אלמא הויא
 אצת ויורמו ויורסו. נמי הקוב.
 מדרבנן : **בתנאי** וּמַעֲרִיפִין
 כּוֹחֵשׁ : אכול : **גמ'** **כוסמין**
 נמכתס חלה [פ"ד מ"ב] החטין
 השעורים מלרעמי עס
 הכא משום דלרעמי איירי
 תא חוספמא [ג'] לפרושה :
 גולגל

מקצתה בחוק כ"י שדרך העוף קמון נמי
 ב"ו לחוק וקאמר שפנים מטמאין גנדים א
 מאוסים ולא אורחא ומליכטילי דלא אמר
 אדם וכי בחין ואכלי נמי לא אמרין נעצ
 ומשני תלוש עיבדי אינשי דלכלי הכי : **תנא**
 שוער וישפון בין שעוריה. לא לענין כללים מ
 החטין והוסיף אינן כללים זו בעה השעורין ושבו
 הפול והחטין פורקדן ומטילי פול הלכו
 וכולן * וזו קמי משמע דליין הוו כללים ולע
 מייתא דלמילא לקמא כחין ואלו ממוחזים : ליק
 הכא עוור כרת מלא מהא היא אלא שזו צד
 מכל חמשת המינין דאי מכל אדם מנחות הא

[illegible]

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

בולו. * צריך ליישב
ד מן הירק (מדרס נח):
והרי היא בעשר
מעשר עליה ממקום

וְיִדְבַּר שְׂאֵן וְרַעוּ כְּלֵה
בְּאוֹתָהּ מוֹרִיג לְחִמּוּרָה׃
וְאֶמְצָאֶנּוּ שִׁירֵשׁ בְּקוֹנֵט׃
כִּי בָרַח מִיָּד שִׁירָה וְתוֹסֶפֶת
קִיבָה צִנִּי עֲשׂוּרִי אֲנִי
כִּי הִלַּךְ לֹא מִנִּי לְעֲשׂוּרִי
הַתּוֹסֶפֶת דְּלוּהָ לִּי מִן
יָמֶיהָ שֶׁהִרִי הִכֵּל מְעוֹרֵב
נָגִיד קוֹדֵם נִקְבִּיָּה וְהָמָּה
עָלִי וְהִבְסִקוּנִי רֵבֶה
אֲמַר גְּבִי חֲדָשׁ יוֹשֵׁן
בְּכִר בְּרִיעוֹ לְחִמּוּרֵי וְשִׁמָּה
הַעֲיִקֵב הָאֵל הַסּוֹפִק לְאַחַר
הָרוֹסִיק ^אעֲצֵנִים הָרֵבֶה׃
עוֹף שְׁהוֹרִ. כְּגוֹן
יֵשׁ בְּתַמְרֵגוֹלָתָם מִקְלָטָן
מִימָה הַתְּחִילָה לְהִטִּיל
כְּגוֹן אֵם הַחֲמִישׁ פִּי
בְּחִינָתָם מִטְחָלֵטֵי בְּדִים

(דף 1.) החוכר מנצח
 השלל של ציטס טור
 בתלשירי ואכלניה
 וכלניה גואי הכי נמי
 בקונטרס וזו הי
 עמא דלסו כבי
 תוך מעיה יטבו יתר
 מיירי בגמורות שגמר
 הכה דמפליג בין אשכול
 וליג כלל גופיה כי
 גמורות דלמא שאים
 קרי להו דקדמא
 ונא ומאי אשכול מהק
 ואפי' למאן דממא
 גמורות היינו שברקדמא
 וכו' היא הכי דממא
 עמא משום דממא
 אחר פ' כמא דממא
 המדולדל פ' כמא
 הכי דממא וכלל פ' כמא
 וואכלניה ויש לומר
 אס כן הוה לן תגור
 ופסא לפי שיעור
 ומה היה צפני לידע
 וממא אלא שחזק אין
 דענא דשכפנים מממא
 ושמע מינה דממא
 ויש עמא מלא טור
 מחזי נכלל עוף טור

[illegible]

תה בכדי: כן) איחויבי עליה: (לא) ולא מחייב
י שגא הא דאמרינן בטלה דעתו ולא הוי אבי
(ג) תוספתא לפרושי: (ד) מעשר טבל שזרעה
ישה ניפול והוי כאליו קודם מתי העוף ולא
ן ליה ואכיל בפנים אלמא עבדי אינשי דאכ
ע לא עבדי אינשי דאכלי הכי: תרומה. דא
ימת ממת מכולם חזיריין רחלה.

TABLE 1. *Continued*

ה' פ"ו מהל' מעשר
הלכה ה':
ה' שס הלכה ד':
ה' מהלכות תרומות
הלכה טו':
ה' ת"א מהל' תרומות

[illegible]

גנוה שמדורג להכי
יבדלו של אפי אשר
היה לי כאמור:
א"ו:ה"ה חל למכני
להי: דעבור חיל: לה
החיות והתפסא
רן הוק העיקר [מא]
אפי אשר דאם
אסורם ים העיקר
שאר דרמיו העיקר
היה דרמיו יכרע
מקום אחר ים עיצין
מקום אחר מה דא
י"ש:י"ו ומכני היה
היה ודא היה דוק
השדל קודם נקבה
הי מעבסא אלכ אחר
היה ים אוילין אחר
היה ים עשיוורי היה
היה ים הפסור ואן
היה החיות התפסא
היה ים עשיוורי התפסא
היה ים און היה החיות
י"ם אן היה החיות
השטור לה פסור כל
היה ים מכני אחר
היה מקום אחר אפי
היה מקום אחר אפי
היה נולו ואן כגנד
היה נקבה ודא
היה כדרכוס כספר
היה שטור וקום
היה כורא ים למקום
היה אטבלה היה
היה ממנו היה
היה כסכר היה חליו
היה כסכר היה חליו
היה שילה כמכור:
היה חילא מניח: היה
היה חילא היה גירוליה
היה משטור לה דכני

תוספת אלא כלומר
מנה והיא לה
שכלל בתלשו וקורא
ו לא מן המחזור;
וי בר: תן מלפני
ען מלפני הפסח:
במור ושלשית;
לקולא: יצן ויצא ירק
ען ימוסין הוא
נקוב לא נקוב הוא
תרם מעצין שאינו
עשירי יצן הוא
מחייב ולכן: ין אלא
נמי לא מבני לך דלא
בא ורחת בני עצין
יעה עש שנת נקביה
וארעה ותבורי הוא
שושנים בקרקע לאתר
הוא וצני חרדי

היה לזרים אבל יחזור

במים ושדות וכרמים וכוחות ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידן (לה) ואם כן הוא מטמא (לו) לרין ולעטר עמם בחו"ל. וכסם שמטמא בחו"ל כן מטמא ציה"ק. ציה"ק ס"ד. אלא אימא בית הפרס דרנן. ומטמא (לו) [ו] ללמוד תורה ולישא אשה. א"ר יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד. אבל מוצא ללמוד אין מטמא. ר' יוסי אומר אפילו מוצא ללמוד יטמא לפי שאין מן הכל אדם וזכה ללמוד א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי: ס"ק הלכות טומאה

רש"י ונ"י

דלמדי אינטי וזמ קית וזן אויך כלומר מי שקונה דבר א"פ שמואל עליו כסף רב הוא מרויח אצל מי שמורח חפציו א"פ שמכר דברים יקרים נמצא לו להפסד לפי שהכסף הולך ונלך והקרקע או הכהנה עושים פירות. וכוונתו: שטרות: ומעלה בערכאות. שהן מקום גדולות וסופיות ומעלה שטרותיו לפניהם לחסות וא"פ שכוונתו ותפארת הוא להם ואינא למימר דליל ומורה: שהרא כמציל מידם. שמתוך כך יהיו לו עדים ומעיינין להליל מן העררין: לדון ולעצור רב. א"פ שאין העמים שומעין: בית הקברות ס"ד. וזי משום למעט מהם שרין איסורא דלורויחא: בית הפרס. שדע שהפרס זה קבר וזש חכמים עד מלא אמות דילולא מהרשם את כחיו העצמות ויטמא יעורר על עמם כשעורה ויטמא: רבנן. שאין טומאה אלא מדברגן שזין שאתר שמשך זו קבר וזכרם רשם עליו ודבריו א"א שלא יהיו כל און חכמים של עצמות דקות שאין בהם אפילו עמם כשעורה ודנקים מנעמיהם ופולסם מאנשים הראשונים שהלכו בו שאל מהם כלום. ס"ק הלכות טומאה

דברי חמורות

הבא על יבמתו דגרס' נהי דמעטיניה קרא מאהל מנגע ומשא לא מעטיניה עכ"ל ההגהות ולי נראה דהיא לא מכרעה דאף כך נהי דמעטיניה רבינא קאמר לה אבל לפי קטמא דגרמא לא זכרין להא אלא דאף מנגע ומשא אימתינא ואל דכחיה מתחטלו משום דאקטול חד משראל ובחשונה דרבינו ו"ל שזכרתי לעיל העיד שראה להר"ם מרוטנבורק שחיה נכניהם מליך עליהם והמטע"ב ע"כ וכתב הרשב"א בחשונה סימן ק"ד דישאל מומר לעצות כוכבים לענין טומאה אדם הוא דקדושין קדושין וגו' גט ואשמו אסורה עד שגירס גט כישאל וכלל נים הוא דכדרי רבי מאיר בשליה פ"ק דקדושין מדכתיב גבי ישראל דפלמי עבודת כוכבים נים משחיתים וכו' ואפילו לרבי יהודה דפליג בהא לא מכלל אדם נסיק ולא הוא ככהנה שלא לטמא באהל שכן קדושין קדושין כדאימא בימיה פ"ד ואפי' עובד כוכבים שנתיגר וזכר לקורו כ"ש מי שמורע בישאל ולא דמי להא דמותר להלוותו ברייתו ושלח היו מחזירים לו אציה דרית ואציה באחיה חליניה רחמנא ולפנים מן השורה להחמסד עמם והאי לאו אמינו הוא ולא היו מרחמין עליו עכ"ל: (לה) ואם בהן הוא רבי. ואין לו דרך אחרת כ"כ בקור וטור ר"ס ע"ב בספ"ג מהלכות אהל: (לו) דרין ודע"ר ב"ו. וכן כל כיוצא בזה הרמב"ם ס"ס: (ז) ובשם א"רמור הורה ו"אישא אשר. וכתבתי בח"ט דפירשו החוספות דמיייר שדעמו לחזור לא"י דלמיה אסור וכתבו עוד החוספות ו"ל דוקא בנזק שהן מלות חשבות ללמוד תורה שח"ט מביא לדי מעשה ואשה נמי דכתיב לא תהיה בראה אבל לשאר מלות לא והכי משמע ב"ב בתרא דמגילה אבל בשאלות מפרש הנך דקילי וכו' לשאר מלות שהם חשבות עכ"ל ומלשון רבינו שהוא לשון הר"ף שכתב פ"ד חיל לזכר מליה כגון ליכסד כ"ו נראה דשאלות ס"ל מדכתב כגון וכו' ואף הרמב"ם בספ"ג מהלכות אהל כתב כגון כ"ו וכן גמור סימן ע"ב אצל הש"ע השמיט מיה כגון ורמ"ה החזיר ומליה בפרק מי שמתו דף ק"ט קברו את המת וחזרו ולפניהם ב' דרכים אחת טהורה ואחת טמאה כל טהורה באין עמי בטוהרה כל טמאה באין עמי בטמאה משום כבודו ואוקמוה בבית הפרס דרנן ולומר שאלין עמי כדי לנחמו כ"כ הרמב"ם והטור ועיין בדברי רבינו פ"ב דכחיות סימן ו': ס"ק הלכות טומאה

מערני יום טוב

[ג] ב"א מענה ב"ו. פירש הגרמטורה ממקום הקבר שהתחיל לחרוש כ"ו וכן פירש הר"ם וא"פ ש"ש פ"ד ענין אחר פ"ב דלמורה לא כתבתי לפי שהר"ם הקשה עליו וכתבתי בחוספות י"ט פ"ק דמורה משנה ה': מענה. לזון הכחוש על גבי מרס חורשים הארץ למענים: [ד] ד"אמור הורה ו"אישא אשר. פירש דעמו לחזור לא"י דלילי אין דעמו לחזור אמרין בסוף כחיות אחי של זה נשא עונות כוכבים וכו' כ"כ החוספות: ס"ק הלכות טומאה

הלכות חלה

המניין ועשה עישה מנטרפין לכשיעור. אבל אם עשה עישה מכל אחת והשיכן זה לזה מנטרפין כהיה דפרק בתרא ואם תאמר בנזק היות מפרשיש חלה מזה על זה והתנן בפ"ב דתרומות כל שהוא כוללם זה בזה [ג] לא יתרום מהם על זה. ובריש כללם חנן דחטין וכוסמין כללם זה בזה וכן שערין וכוסמין וכן שערין וישיפין. וי"ל דתרומה נטלת מן התבואה מפרשיש מן הדומה בתבואות וכלה מן הדומות בעישה. והכי אימא בירושלמי (פ"ד דחלה הלכה ד). [ד] (א) ועוד ו"ל כשיש לכל אחד שיעור אין מפרשיש ממין על שאינו מינו כדרך שאין תורמין ממין על שאינו מינו. וכן מוכח בחוספות דמכילתין (פ"ב) דקמי אף חטין וקב שערין וקב כוסמין הרי אלו מנטרפין כשהוא תורם מזה מכל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו. חזי קב חטים וחזי קב שערין וחזי קב כוסמין וטל מן הכוסמין. מיייר שהכוסמין נחויים בלחצא וישיפין עם החטים מזל א' ועם השעור' מזל א' אחד הילכך כשיש לכל אחד קב נמצאו החטין [ה] חייבין בלא זירוף חטין תורם מכל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו ואף על פי שהכוסמין מחייבין את החטין ואת השעורין [ו] אין תורם מן הכוסמין עליהם לפי שגם הכוסמין מתחייבין במה שנושכין בתמין ושעורין [ז] ודי לו לזירוף עם אחד מהן. הילכך אם תורם מן הכוסמין על השעורים

רש"י ונ"י

א ומצטרפין זה עם זה. להטיל שיעור העיסה החיינת בתלה ולא שילטרפו כולן יחד דמין בשאין מינו אינו מצטרפין כדלן לקמן אלא החטין מנטרפין עם הכוסמין בלבד מפני שהוא מינו והשעורין מנטרפין עם הכל חוץ מן החטין: בדברים הבאים לירי חטין אדם יוצא בהן משום מצה. אם עשן מצה:

דברי חמורות

סימן ש"ד: (א) אין תורם מן הכוסמין ע"איהם. אבל לרין מ"מ שיתרום ג"כ מן הכוסמין דמכל שלשת המינים לרין שיתרום וכו' רמ"י ו"ל ועיין בסמין ו"ב:

מערני יום טוב

כשיעור אמרין כל היכא דהטיות דומות מנטרפות וזיה בתלה א"פ ששים מין אחד אצל לענין לפטור מן התלה דהיינו כשיש בכל אחד שיעור חיוז תלה וזולה לפטור זה והלפנים עליו ממין אחד אמרין בין דמורה קרייה רחמנא היא דומא דתרומה שאין מפרשיש ממין על שאינו מינו א"פ דהטיות דומות עכ"ל: ה"ג נמצא החטין חייבין: [ה] חייבין ב"א צירוף חטים. שהרי לצירוף השעורים מתחייבין וכן להפך נמי הכוסמין חייבין בלא זירוף שערין שהרי לצירוף החטים מתחייבין כדמסקין: [ז] ודי לו בצירוף עם

ליה לכהן למעיל לבית הקברות דקבר מטמא כמה דכתיב כל אשר יגע על פני השדה וגו' או בקבר. אפי' לבית הפרס נמי אסור למעיל. ומאי הוא בית הפרס שדה שחורש בו קבר דתנן (הלהות פ"ו) החורש את הקבר הרי זה בית הפרס. עד כמה הוא עושה. [ג] מלא מענה מלא חלה בית ד' שאין דהוי מלאה על מלאה. ואי חיל לזכר מצוה כגון ליכסד איתמה חורש חורש וליכא אורחא אחרימי שרי ליה למיול לבית הפרס. דתר' (מס' ע"ד דף ג.) הולכין ליריד של עובדי כוכבים ולוקחין מהן כהמה עבדים ושפחות

רש"י ונ"י

או בקבר. כגון גולל ודופק או היין שעליו בית הפרס. מקום טומאה פרושה ומתפשטת אם ורבותי פירשו פרק לשון דבר פרוש ושטר שפלותו של מת נפרסו עם ומי אחרים שמעתי על שם שפרסות בני אדם נמשכין ללכת עם מפני הטומאה: מלא מענה. של החמשה ממקום הקבר שהתחיל לחרוש בו עד מלאה באורך השדה על מלאה ברוחב הישינן שמה הילכה המחרישה ממנה עמם כשעורה ואם היה חורש והולך חוץ למלאה אמה ממלאה אמה ולחון טהור שאין המחרישה מולכת עצמות הקבר אלא עד מלאה אמה: בית ד' שאין. מלאה אמה אורך עד מלאה אמה רוחב הוא מקום ורינת ד' שאין שחר חלה המשכן שהיה מלאה על חמשה הוא בית פאחים כדאמרין בעירובין נמצא מלאה על מלאה בית ד' שאין: הרובים ליריד. ירד הוא יום נטופא למחריש קרובים ורחוקים פיר"א נגלו' וא"פ שדרן הסוכרים עובדי כוכבים דלילי ומורה לעבודת כוכבים שלהם ביום שמכירים ביקר או כשקונים כול וקא עבר משום ויש אלהים אחרים לא מחזירי אפי' שרין לקטם מהם בין עבדים בין שדות וכרמים כדי למעט אדם מלך ישראל אי נמי בחו"ל כדי כ"ו

אין בהם פוחם טמא וגזרו שלא לעבור ע"ג ארונות משום ההוא מיעוטא דאין בהם פוחם טמא ומשום כבוד מלכיה לא גזרו ומעשה הא קדוש אכתי הו"ך עבר אליהו באריות חכמים בלא טעמא דכדוד מלכיה דלא אחריה המקבל אלא דלשכחיה בבית הקברות של עובדי כוכבים והרי היה יכול להסתרח לו שלל בבית הקברות ומיחו רבינו כתב עד שם וגם אליהו היה מכיר בזאת שהיו פוחם טמא ובחשונה ריש כלל שלשים לא כתב אלא להא דלמיה היה יודע וכו' וכו' עד שם ואל דקשיא ליה למר ההיא דרפ"ו דלהלכות דלא חשיב קבר סמוך לטמא כל כספיו נפחות מטמא על טמא וזי ארונות שיש בהם פוחם טמא טהור וכשאין בהם פוחם טמא טמא לא ידענו מאי קשיא לך דקבר לא נקרא נפחות מטמא על טמא דאין לך נפל קטן כל כך שלא יצטרך לנפשות לו קבר של טמא על טמא ונפחות לא מקרי קבר והוא טומאה רלויה ומטמאה כעגדה והיהא דבריות בשם פוחם טמא פ"ן המת לארץ וגם י"ט פוחם טמא נצדי הארון שיש מקום לטומאה לנאת היא כזיב שהוא קמור תחת הבית שיש בו פוחם טמא ויש צילתו פוחם טמא טומאה בזכור הבית טהור ואין הטומאה עולה כיון שיש בו פוחם טמא ויש לטומאה מקום לנאת אבל אם לא פוחם טמא או אפי' יש בו פוחם טמא ואין צילתו פוחם טמא טומאה בחיוב הבית טמא עכ"ל ויכילא כלל בהם דברי החוספות דפרק מי שמתו וכן כתב הרמב"ם בחזרת האדם ובספר חוספות וי"ט בפרק המוכר פירות דלהרמב"ם א"ל לך לפי שראינו לו בחזון פ"ב מהלכות טומאה מה דס"ל דהיהא דרפ"ו דלהלכות דוקא בקבר ולא בארון של ע" דהיהא אם יש טמא חלל בין כסיו הארון לתם חוץ והעומד ע"ג הארון טהור מן התורה כו' א"פ שביכרשו פ"ו דלהלכות לא פירש כן וכתב הטור דהאידנא הארונות שלנו כולו סמוך אפילו יש בו אור טמא כל כנבדו טמא מן התורה והיינו כדברי המוס' ורבינו אצל מיהם נענין הא דקדרי העובד גוללים פסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות אהל דמותר לכהן לילי עליהם ובפ"א מהלכות טומאה מה כתב שהעובד כוכבים אין מטמאים באהל אבל מטמאים בנגמג ובמשא (לא מטמאים) והיהא ראה מת"ד וכתב בסוף דבריו ושמעתי שאסורים הכנים בנגמג ומשא ממי עובדי גוללים ואני כתבתי הג"ל והמתמיר מע"ב והמקל לא הפסד אמנם כדברי המחבר רבינו משמע בפרק

א (תלה פ"א) [ב] מ"ש דברים חייבין בתלה. החטים והשעורים והכוסמין ושיבולת שועל ושיפון הרי אלו חייבין ומנטרפין זה עם זה: גמ' (מנחות דף ע'): מה"מ אומר ר"ל אחיה לחם לחם מנחה. הכא חמיר ויהיה דאכלכלם מלחם הארץ והחם כחיה לחם עוני. והחם גופיה מנ"ל אחר ר"ל וכן תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב אחר קרא לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מלות דברים הבאים לירי חטין אדם יוצא בהן ידי חובתו ויאלו אלו שאינם באים לירי חטין אלא לירי סירחון. ומנטרפין זה עם זה. מביא כוסמין מין חטין. שיבולת שועל ושיפון [ג] מין שערין. פירש"י בנגמגות הא דקמי במתני' ומנטרפין זה עם זה לא שילטרפו כולן יחד אלא לריון כמו שערין וצרייתא. וקשה דתנן בפרק בתרא דמכילתין השעורים מנטרפין עם הכל חוץ מן החטין אלא שערין וכוסמין מנטרפין וצרייתא קמי כוסמין מין חטין משמע ולא מין שערין. וז"ל דהכי פירשו כוסמין אף מין חטין שיבולת שועל ושיפון מין שערין דוקא וצירושלמי דריש מכילתין פריך ממתני' דקמי דכולן ומנטרפין זה עם זה אמתני' דפ' בתרא דתנן מין בזמני חייב מין בשאינו מינו פטור. אחיה מין בזמני החטין אין מנטרפין עם הכל אלא עם הכוסמין והשעורים מנטרפין עם הכל חוץ מן החטין. ומשיי כאן בצלול כאן בנזק. אם עירב קמה מכל ה'

רש"י ונ"י

א ומצטרפין זה עם זה. להטיל שיעור העיסה החיינת בתלה ולא שילטרפו כולן יחד דמין בשאין מינו אינו מצטרפין כדלן לקמן אלא החטין מנטרפין עם הכוסמין בלבד מפני שהוא מינו והשעורין מנטרפין עם הכל חוץ מן החטין: בדברים הבאים לירי חטין אדם יוצא בהן משום מצה. אם עשן מצה:

דברי חמורות

סימן ש"ד: (א) אין תורם מן הכוסמין ע"איהם. אבל לרין מ"מ שיתרום ג"כ מן הכוסמין דמכל שלשת המינים לרין שיתרום וכו' רמ"י ו"ל ועיין בסמין ו"ב:

מערני יום טוב

כשיעור אמרין כל היכא דהטיות דומות מנטרפות וזיה בתלה א"פ ששים מין אחד אצל לענין לפטור מן התלה דהיינו כשיש בכל אחד שיעור חיוז תלה וזולה לפטור זה והלפנים עליו ממין אחד אמרין בין דמורה קרייה רחמנא היא דומא דתרומה שאין מפרשיש ממין על שאינו מינו א"פ דהטיות דומות עכ"ל: ה"ג נמצא החטין חייבין: [ה] חייבין ב"א צירוף חטים. שהרי לצירוף השעורים מתחייבין וכן להפך נמי הכוסמין חייבין בלא זירוף שערין שהרי לצירוף החטים מתחייבין כדמסקין: [ז] ודי לו בצירוף עם

(8)

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

1

שניי נוסחאות (טול"ו) שקרם נד"ו

הַיְּהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁמָח בְּעֲבוּרֵנוּ מִן הַבְּרִית הַזֶּה.

44 770

הדפס
וושלמי - זרעים ב תקמו

עין משפט
נר מצות

ח
א מ"ז פ"ז
מכזרים כ"ה
כח"ג עשוקהא
מוש"ע י"ד
פ"ה שד"ס
ב
ב ש"ס
מוש"ע ש"ס
ג מ"ז פ"ז
הכ"ז מוש"ע
ה"ה פ"ז
פ"ה
יא
ד מ"ז פ"ז
ה"ה פ"ז
מוש"ע ש"ס

השעורין ושיפון ושבולת שועל וכן אלו הג' מינין מלטרפות הן ביחד כללם דמילתא שאין לך מין שנמשך לכלן ולכלן אלא הטמאין בלבד שנמשך כמין חטים וכמין שעורין ומלטרף עם החטים וכן מלטרף הוא עם השעורין ושיפון ושבולת שועל אבל אין אחד מהל' מינין

שנלטרף עם החטים להח"ק כדלמאן: ר"י בן טרי וכו'. אית תניי תני אליבא דרבי"ז דר"ל דכל המינין מלטרפין זע"ז ואפי' החטים עם השעורין בעלמם ופריך דעל דעתיה דהא תנא ברא א"כ מה בין נשך לבלול דהא למרינן לעיל ב"ק כ"ה א"ל אלא דרמי מתני' אהרדי דלעיל תנינן בריש מכלתין דכל חמשת מינין מלטרפין זע"ז והכא תנינן דדוקא מין במינו וטעין לעיל כאן בנשך מתני' דהכא והלכך דוקא במינו הוא דמלטרף וכלן בריש מכלתין בבלול בחילה הקמה ועשה עיסה מכולן ביחד וכל החמשת מינין מלטרפין זע"ז והשתא אליבא דהא תנא ברא דשני בדריב"ן דתנן ג"כ כל המינין מלטרפין וכי לא מתקן ריב"ן בין נשך לבין בלול: א"ר יוחנן. דהא איכא בינייהו להאי תנא ברא אליבא דריב"ן בשחלקן והוסף עליה והייט למאי דלמרינן ב"ק דלעיל בהלכה ה' גבי שני ישראל שעשו עיסה משני קבין בשותפות וחלקו

והוסף אח"כ כל א' וא' על חלקו עד שיהא בו כשיעור דלא מהני כלום ופסורין הן מן החלה לפי שכבר היה להן שעת חובה קודם חלקן ונפטרו כשחלקן וכיון דנפטרו נפטרו דמכיון דלחידה עיסה זו מחיוב חלה ארדיו ולא מהני בה השלמה וכדפרישנא הכס' לנעמח והשתא קאמר הכא דהאי גווגא הוא דאיכא בין נשך לבלול להאי תנא ברא אליבא דריב"ן דלס עשו בחילה עיסה מן החטים ומן השעורים בשותפות וכגון שהיו נשוכין שלא עשו העיסה מעוררת ובלולה ביחד אלא שזה עשה קב חטים וזה קב שעורין ונגשו זה בזה עד שישבו ושבו חלקו והוסיפו כל א' וא' על חלקו לכשיעור דנמלא שכן עכשיו חייבין בחלה דלא קאמר ריב"ן אליבא דהאי תנא ברא דלף חטים ושעורין מלטרפין אפי' בנשך אלא בזמן שהן של איש אחד דכתיבין לעיל ועלה דמתני' דלעיל הוא דקאי אהאי מתני' איזהו מין במינו שמלטרף בשל איש אחד בנשך וא"כ כאן דבשל שני אנשים הן אפי' להאי תנא ברא אליבא דריב"ן מורה הוא דלא חל עליהן שעת חובה בחילה דמכיון דהן שני מינין חלקן לא נתייבוי בחילה בנשך לפי שהן משל שני אנשים והלכך כי חלקו והוסיפו אח"כ כל א' וא' על חלקו לכשיעור חייבין בחלה דממילא לא יהיה שעת חובה עליהן בחילה אבל אם היו בלולין בחילה וזהו לבי"ט כל המינין מלטרפין הן ואפי' משל שני אנשים וא"כ היה עליהן שעת חובה בחילה וכשחלקו נפטרו ומכיון שנפטרו נפטרו ואפי"פ שהוסיפו אח"כ עליהן פסורין מן החלה:

הלכה ג מתני' שני קבין. מן האדרים וקב של אורז

או של תרומה באמצע ארץ האדרים מלטרפין לשיעור חלה לפי שמפסיק דבר שאינו חייב בחלה ביניהן אבל אם דבר שיעולה חלתו הוא באמצע מלטרפין האדרין שזה האמצע כבר נתייבוי מיהת בחלה ולפיכך לא חשיב הפסק לענין לירוף האדרין: ג' מינין אורז וכו'. ולמה לי למיחני תרומה וכו' כ"י

הי חיבור ואין חייבין בחלה כדלמאן ר' יוחנן לעיל ב"ק כהל"ח העושה עיסה על מנת לחלקה בל"ח א"כ בפחות פחות מכשיעור פטורה מן החלה ודלמאן היה כשיעור בהעיסה וכו' ד"ס בזה מה שאין בזה:

הלכה ב מתני' איזהו מין במינו.

שלאמרו במתני' דלעיל דלס העיסות נוגפות וטענות זו מזו מלטרפין הן במין בזו: החטין אינם מלטרפות עם הכל. לא בשעורין ולא בשבולת ושיפון שהן מין שעורין ואין החטים מלטרפות אלא עם הכוסמין בלבד שהכוסמין מין חטים הן ואף מין שעורין לענין שמלטרפין הכוסמין גם עם השעורין ושבולת שועל ושיפון וכדמסיים ואילך שהשעורין מלטרפות עם הכל חוץ מן החטים משום שהחטין בעלמם עם השעורין בעלמם ודאי שני מינין הם: ר' יוחנן בן טרי אומר שאר המינין מלטרפין זה עם זה. ר"י בן טרי לאיפלוניא חת"ק בזה דקאמר שהחטין אין מלטרפות עם הכל אלא עם הכוסמין וא"כ לירדך השפון ושבולת שועל אין מלטרפות עם החטים ועלה הוא דפליג וקאמר שאר המינים וכן כוסמין ושבולת שועל ושיפון מלטרפות זע"ז דכמין אחד תשיבין וא"כ כמו

דלמאן מלטרפות עם החטים כדקאמרת ה"ה נמי אלו שאר המינין וכן שיפון ושבולת שועל מלטרפות הן עם החטים דהרי אלו מין אחד הן תשיבין וכס' שהכוסמין מלטרפות עם החטים כך השיפון ושבולת שועל מלטרפות עם החטים מלבד החטים והשעורים בעלמם בזה מודיענא לך דודאי שני מינין הן והלכה כח"ק: ג' מינין שיררה. לת"ק דמתני' בעי שלא הידיר אלא חטים וכוסמין. ושעורין ומאז הדין אליבא דהח"ק בשאר המינין ששיר ולא קמי וכן שיפון ושבולת שועל אם מלטרפות הן עם החטים או לא ומשום דקשיא ליה לישנא דהח"ק דבחתיל' קאמר החטים אין מלטרפות אלא עם הכוסמין ולא עם השיפון ושבולת שועל אלא ששיפון וכוסמין שני מינים הן וכן שבולת שועל ודבר קמי-השעורין מלטרפות עם הכל והייט עם הכוסמין ושיפון ושבולת שועל אלא שדכוסמין ושיפון ושבולת שועל כמין אחד הן תשיבין וקשיא מילתיה דח"ק אהרדי: אמר רב הונא אם אומר את וכו' מלטרף עם החטים. בחמה כלומר ומאי קשיא לך דהכי מ"ד דלס אומר את דהשיפון מין כוסמין הן כדמשמע מחוץ מילתיה דהח"ק והאמר דג"כ עם החטים מלטרף-השיפון כמו דמלטרף עם הכוסמין הא ודאי ליחא דלא קאמר הח"ק שהכוסמין אינן אלא מין החטין אלא אף מין חטים קאמר ומלטרפות הכוסמין עם החטים וכן עם השיפון ושבולת שועל שהן מין שעורין מלטרף ג"כ הכוסמין עמהם שאף ממין שעורין הן אבל לא בשביל כך ימקף השיפון עם החטים כמו שמלטרף הכוסמין עם החטים דלא דמו אהרדי לפי שהכוסמין נמשכות הן לדמיון החטים וכן לדמיון השעורין אבל לא שאר מינין כך: שבולת שועל וכו'. כלומר וכן שבולת שועל ודאי מין שעורין הוא ולפי מלרף עם החטים וכך הן השיפון שהן נמשכות מין שעורין ואין השיפון עם החטים אלא שהכוסמין שהן נמשכות מין חטים ומין שעורין והלכך הן בלבד מלטרפות עם החטים וכן מלטרפות הן עם

מראה הפנים

בתיאור היטב ופניו כשני תיבה דהאי מהו שירחא ארבעי ח"ק כות דקאי דהא לכתב הכי כות דתניין ש"ס לרבי' וכו' דמתני' וכו' שנת' בזה בפס' לרש"א דמילתא וזהו דרכ' כונה ומוכרין הוא מכה הא דקאי דקשיא דכדני ח"ק וא"כ ע"כ דהא דרכ' כונה כללן בחמ' מהפס' וכן הא דריב"ן במתני' ע"כ דלמלנוני כות דהא וכן שום פס' נפס' כאן דלמנוני מילתיה דקאי דלא משמע כי מלשנא דמתני' ולא מהסוגיא דהי הכי כ"ל להפ' ללחמי להאי נשוא וזהו דרכ' כונה דבר דלחמי מילתיה דריב"ן וא"כ דמה יתק' כ"י דכ"כ ברי' נפס' כאן ב"י מכה' כדורים ולגלגל דברי כרמ"ס שם ככל"ג יתק' כ"י פירוש וירושל' יראה שדוק עמו דדוקה גיזל דהא מכה דלמנוני דהאי מהו שירחא ע"כ אילנות דמ"ק יראה וכו' מהו דמסיים כ"ל מלא ע"כ למנוני מהסוגיא אלא דלמ"ק אם נאמר שיש מין כוסמין מלטרף וכו' זה קמי מלרף אלא לא פסק כרמ"ס כן דשיפון מלטרף עם החטים ואין מן שריר לשריר כזה וכדמס' שם על פ' ר"ה ק"ה כרמ"ס ע"י דכשולת שועל ושיפון מלרף בחמ"י דלמ"ק אין מלטרפין זה המוח דהא חת"ק קאמר כדכ"ה השעורין מלטרפות עם כל וא"כ אם בשעורין מלטרפות עם הכוסמין

הלכה ב

שניי נוסחאות (שופ"י) אימ"ר ב"י ליחא.

ז' ברתני' עובד כוכבים שנחגייר והיתה לו עיקה נעשית עד שלא נחגייר פטור משנחגייר חייב. (מג) [ר] ואם ספק חייב:

ח. העושה עיסה מן החטין ומן האזור; אם יש טעם דגן חייבה בחלה ואדם יואל
 זה ידי חובתו בפסח: גמ' חייבה בחלה (מג) אע"ג דליט זה שיעור דגן. ויואל זה ידי
 חובה בפסח מהב"א דליהני דמ' המכריזות (דפ' פס' טז) דנימו מונו דרבי דלוריא:

מִתְנִי' הנוטל שאור מן העיסה שלא הורמה חלתה וזוהו לחוד עיסה שאורמה חלתה אם יש לו פרנסה ממקום אחר ויזיל לפי חשבון. ואם לאו מוזיל חלה אחת על הכל: הכל' פ' לפי חשבון אם נטל קב מעיסה חייבת וזמן לחוד עיסה פטורה אם יש לו פרנסה ממקום אחר כגון שיש לו הפרנסה חייבת (מוד) מפרנס עליה אחד [ח] מכ"ד בקב (מה) ולא חלה כמפרשים עם החיוב על העיסה שצטל צביטת וזמן] קמני שמציא קמח קמח וזמן עיסה בשלשים עם השאור לה' רבעים ונתמזקף עם השאור. [ח] רבעים צבמתי' דרבר' בהורמה חלתה [ב] אין מפסיק. ואם לאו שאין לו עיסה חייבת חלה ולא קמח (מו) מוזיל חלה (מו) א' מכ"ד על כל העיסה ועצל אושר בכל שהוא חמיו ונעשיית כולה טעולה חלה: **מִתְנִי'** (מח מע) הנוטל שאור מעיסת חטין וזוהו לחוד עיסת האורז אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה. ואם לאו פטורה. א"כ' למה אמרו ועצל אושר בכל שהוא. צבמתי [ג] ושלם צבמתי בזהו טעם:

(חלה פ"ד) שתי נשים שעשו שני קבין [ד] ונגעו זה בזה אפילו הן ממין א' פטור. ובזמן שהן של אשה אחת מין צמיתו חייב ושל א' צמיתו פטור: גמ' פ' אפי' הן ממין א' פטור ואין נשים א' זו ולירוף כל מנרפין הן כיון דמקפידות אפי' לשו שני קבין כאחד כיון דסופן לחלק בזה פטורות. דכפרישית לעיל גבי נחמוס (בבא' ג' וע"פ) מין צמיתו חייב

[illegible][illegible][illegible]

(א) צ"ל או פירוף (גליון)

נשיבה או ג'ירוף כל ירושלמי סתם אשר אחת אינה מקפדת ב' נשים מקפידות אחת
אחמת שהיא מקפדת עשאוה כשמי נשים (א) שמי נשים שאינן מקפידות עשו אחת כאשה
אחמת. אם אינה מקפדת למה היא עושה בשמי מקומות. אי"ר יוחנן שבאין לה מקום ללון
היה לה מקום ללון. והיא עושה אחת בשמי מקומות מפד' היא. (ב) נקי וקברי מקפדת
היא: 'מתי' וא"ו הוא מין המעין אל המין הכל אלה ע"ה כמסומן בשאר ע"ה
מאטטרפין ע"ה הכל חוץ מן המעין. ר' יוחנן בן נורי אומר שאר המעין מאטטרפין שזרע
הוא: גמ' פ' שאר המעין שלא הוצרכו במשנה הן שיכולת שועל ושיפון ולרצון שיפון מין
מכוסמין ושכולת שועל מין שעורין ואין מאטטרפין (ג) והכי אחת ב'ירושלמי (ד) ועליל פירשמי
ב'ירושלמי פרוך מהך 'מתי' אחת' ד'פ'ק דקתני דכולס מאטטרפין זה ע"ה ואמשי כאן
בבבול כ"ה בצבור:

יא עוד מניא בירושלמי אית מני כל המינין מתגוררין ועם זה פי' אפי' בנשוק. על דמיה דהדין מנא ברא מה בין נשוק מה בין הכלול א"ר יודן אבוי דרבי ממנא בשחקין והוסיק עליה נשוכין חייבין בלולין פטורין. פירוש קב שטורין וקב שטורין ששבו וחלקן והוסיק על קב שטורין רובע שטורין ועל קב שטורין רובע שטורין דאי נשוק היו חמור הלא דבר הרי כבר נאמרו ומה שהוסיק פטור. כדאיתא בירושלמי (פ"א הלכה א) [א] שני ישראלים ששבו שמי קצין וחלקו והוסיק זה על שלו וזה על שלו פטורין שכבר היה לו שעת חובה ופטורו ולענין זה יש חילוק בין בלול לנשוק דלע"ג דשמיס חמור בהחמירי' בחלה מיהו סבר האי ברא דנשוק חמור לתומרנא אבל לא להקל לפטור אם הוסיק. (כה) [א] הילכך נשוכין וחלקן והוסיק חייבין. בלולין וחלקן והוסיק פטורין. ולית הלכתא ממניא ברא חלה נשוכים לא מתגוררין ולא כסדר שפירשמי למעלה:

[illegible][illegible][illegible]

(12)

משנה חלה

פרק ד משנה ב

(מודפס צורת הדף לעיל, ושניתי לדפוס באותיות גדולות להקל על המעיין)

ב [*] איזה הוא מין במינו החטים אינן מצטרפות עם הכל אלא עם הכוסמין והשעורים מצטרפות עם הכל חוץ מן החטים רבי יוחנן בן נורי אומר שאר המינים מצטרפין זה עם זה:

רמב"ם

[ב] אין ענין זה הצירוף שיתערב כל הבצק ויהיה עיסה אחת, לפי שכבר נתבאר שחמשת המינים מצטרפין זה עם זה, אלא ענינו שנגעה עיסה בעיסה ונתחברה לה כמו שאמר נגעו זה בזה. ואמרו שאר המינים, ר"ל שאר חמשת המינים והן שבולת שועל והכוסמין והשיפון. והלכה כר' יוחנן בן נורי:

ר"ש

כבר נתחייבו בחלה ומה שהוסיף פטורה כדאמרין בירושלמי דפרקין דלעיל (הל' ד) שני ישראלים שעשו ב' קבין וחלקן והוסיף זה על שלו וזה על שלו פטורין שכבר היה להן שעת חובה ונפטרו ובענין זה יש חילוק בין נשוך לבלול דכי קאמר תנא בהא דכל המינים מצטרפין אף בנשוך היינו להחמיר אבל בלול בין להקל בין להחמיר הלכך נשוכין וחלקן והוסיף חייבין בלולים וחלקן והוסיף פטורין מיהו תימה כשהוסיף על מה שכבר נתחייב למה לא יצטרף לחייב את התוספת כמו שפירשתי בפירקין דלעיל גבי שאור שנטל מעיסה שלא הורמה חלתה ונתנו לעיסה שהורמה חלתה אם יש לו פרנסה ממקום אחר דמפרש בתוספתא שמביא קמח ממקום אחר ומצרפן לחמש רבעים לחייב עליו לפי חשבון וצריך לומר דהכא איירי כשהפריש חלתו ואח"כ הוסיף וכן ההיא בשני ישראלים שעשו שני קבין כשהפרישו החלה והיינו דקאמר שכבר היה להן שעת חובה ונפטרו ע"י הרמת חלה:

החטים אינן מצטרפות עם הכל. והא דתנן בריש מכילתין דכל ה' מינים מצטרפין בירושלמי בפ"ק (הל' א) משני ר"י ההוא בבלול והכא בנשוך ובריש כלאים הארכנו:

ר' יוחנן בן נורי אומר שאר המינים מצטרפין. כגון שבולת שועל ושיפון דלתנא קמא אין מצטרפין אלא הנך דקתני כדאיתא בירושלמי (הל' ב) אבל שאר מינים לא ואתא ר' יוחנן בן נורי למימר דשאר מינים נמי מצטרפין:

ירושלמי (הל' א) מה שיירתה רב הונא אמר אם אומר אתה שיפון מין כוסמין מצטרף עם החטין שבולת שועל מין שעורין אין מצטרפין עם החטין ר' יוחנן בן נורי אמר שאר המינים מצטרפין זה עם זה אית תנאי תני כל המינים מצטרפין זה עם זה על דעתיה דהך תניא ברא מה בין הנשוך מה בין הבלול א"ר יודן אבוי דר' מתניה כשחלקן והוסיף עליהן נשוכין חייבין בלולין פטורים פי' כגון קב חטים וקב שעורין שנשכו וחלקן והוסיף על קב חטים רובע חטים ועל של שעורים רובע שעורים דאי נשוך חבור בהן הרי

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

שכד א לא כל המינים וכו'. משנה בריש חלה ובפרק רבי ישמעאל (דף ע' א): ומ"ש ואפילו באלו המינים וכו'. משנה בפרק ז' לחלה ועיין בפרק כ"ד משתחפין (דף ס"ג) ופג ב: ומ"ש בשם הרמב"ם. הוא בפרק ו' מהלכות בכורים: ב וכל אלו המינים מצטרפים וכו'. שם במשנה

ומצטרפין זה עם זה: ומ"ש במה דברים אמורים כשעירבן קמח וכו'. אוקימתא דירושלמי דמתניתין דקתני דחמשה מינים אלו מצטרפין זה עם זה בצלול כלומר שהמינים צלולים יפה ועשה מהם עיסה אחת כולם מצטרפים והא דתנן בפרק ד' לחלה החיטים אינן מצטרפות עם הכל אלא עם הכוסמין השעורים מצטרפות עם הכל חוץ מן החיטים רבי יוחנן בן נורי אומר שאר המינים מצטרפות זה עם זה בנשך כלומר בשעשה עיסה מכל

מין בפני עצמו ואחר כך נושכים זה בזה מצטרפים כפי האוי גוונא דקתני וזה שכתב רבינו אין מצטרפין אלא בזה הסדר: ומ"ש החיטין אין מצטרפין אלא עם הכוסמין. הכי תנן פרק ד' לחלה: ומ"ש והכוסמין מצטרפין עם כל אחת ואחת. נראה דטעמו דכיון דתנן השעורים מצטרפין עם הכל חוץ מן החיטין דמשמע דמצטרפות עם הכוסמין אלא דכוסמין הוי נמי מין שעורים אם כן מצטרפות נמי עם שיבולת שועל וסיפון שהן מין שעורים וכיון דכוסמין הוי נמי מין חיטין ומצטרפות עם חיטין אלא דכוסמין מצטרפות עם כל אחת ואחת וכן כתב הרא"ש ומציאו בית יוסף: ומ"ש השעורים מצטרפות עם הכל חוץ מעם החיטין. הכי תנן פרק ד' לחלה: ומ"ש וסיפון מצטרף עם שעורים וכוסמין ולא עם שיבולת שועל וחיטין. טעמו דכיון דתנן דשעורים מצטרף עם הכל חוץ מן החיטים אלא דשעורים וסיפון מצטרפין זה עם זה וכוסמין נמי דמצטרף עם כל אחת ואחת אלא דסיפון מצטרף עם כוסמין והא דסיפון אינו מצטרף עם שיבולת שועל הוא על פי דברי הרא"ש שכתב דרבי יוחנן בן נורי הכי קאמר שאר מינים שלא הוזכרו במשנה הן שיבולת שועל וסיפון מצטרפין זה עם זה אלא דלחנא קמא דפליג עליה סיפון מין כוסמין ושיבולת שועל מין שעורים ואין מצטרפין זה עם זה והכי איתא בירושלמי והלכה כחנא קמא. והא דסיפון אינו מצטרף עם חיטין פשוט הוא מדתנן החיטין אינן מצטרפין אלא עם הכוסמין: ומ"ש ושיבולת שועל מצטרפין עם שעורים וכוסמין ולא עם החיטין וסיפון. הא דמצטרפין עם שעורים הכי תנן פרק ד' לחלה השעורים מצטרפין עם הכל. והא דמצטרף עם כוסמין נמי מצויר מהקודם דכוסמין מצטרפין עם כל אחד ואחד. והא דאין מצטרפין עם החיטים וסיפון הוא נמי מצויר מהקודם. והא דכתב רבינו אכל אם לש כל אחד לבדו ואין בו שיעור וכו' דאלמא דיש בו שיעור אינן מצטרפין כלל וכמו שכתב רבינו בסמוך להדיא הוא מדברי התוספות בפרק רבי ישמעאל והרא"ש בהלכות חלה ומציאו בית יוסף דקשיש לכל אחד שיעור אין מפרישין ממין על שאינו מינו ונראה דדוקא קשיש לכל אחד שיעור

הלכות חלה

שכד א לא כל המינים חייבין בחלה אלא ה' מינים חטין ושעורים וכוסמין ושיבולת שועל וסיפון אפילו באלו המינים אין חיוב (א) וא"א כ' יש בעיסה ה' רבעים (ב) שהן מ"ג ביצים וחומש ביצה והרמב"ם שיער מדת הכלי שהוא שבע אצבעות פחות ב' תשיעית אצבע על ז' אצבעות פחות ב' תשיעית אצבע ברום ז' אצבעות פחות ב' תשיעית אצבע וכל שאר המינים כגון אורז ודוחן ומיני קטנית או אפילו מינים אלו ואין בהם כשיעור פטור ב וכל אלו המינים מצטרפין שאם אין בעיסה אלא חמשת רבעים מחמשתן מצטרפין בד"א כשעירבן קמח אבל אם לש כל אחד לבדו ואין בו שיעור ומדבקו למין אחר אין מצטרפין אלא בזה

פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[א] כמה משקל שיעור חלה: מדה של שיעור חלה אם גודשים אותה:

שכד א (א) לא כל המינים חייבים בחלה אלא ה' מינים חטים ושעורים וכו'. משנה בריש חלה (מ"א) ובמנחות פרק רבי ישמעאל (ע). ומייתי לה בגמרא (ס"ג): מקרא: ומ"ש ואפילו באלו המינים אין חיוב אלא אם כן יש בעיסה ה' רבעים. משנה בפרק ז' לחלה (מ"ו) ובפרק קמא דעלויות (מ"ז) וברייתא בפרק כ"ד משתחפין (עירובין פג): ומ"ש שהם מ"ג ביצים וחומש ביצה. כן הו"א החשבון הרי"ף בפרק ערבי פסחים (כג): והרא"ש בהלכות חלה (ס' ד) והרמב"ם בפרק ו' מהלכות בכורים (הט"ו): ומ"ש שהרמב"ם שיער מדת הכלי. הוא בפרק הנזכר (ס"ג) אלא שנוסחת ספר הרמב"ם שבידנו אינה

מכוונת עם מ"ש רבינו בשמו. וכתב הרמב"ם עוד שם ש"מ"ג ביצים בינוניות וחומש ביצה הם משקל פ"ו סלעים ושני שלישי סלע מקמח החטים שבמארים שהם משקל תק"כ מזוזי מארים בזמן הזה ומדה שמכילה במשקל הזה מקמח החטים הזה מודדים לחלה לכל מקום עכ"ל. והדבר ידוע שהסלע ד' דינרים והדינר שש מעין וכל ד' מעין משקל דרמ"א אחת נמצא משקל תק"כ דרמאש קמח הוא שיעור חלה (א): [ודק הבית] כתוב באורחות חיים (הל' חלה אות א' עמ' 208) בשם הראב"ד ואי אוקיף ה' רבעים וכו' והיו שני ביצים ורביעית ביצה שפיר דמי ולזה שומעים שעשה כהוגן ואי פחת משיעור זה הפסיד לענין חלה ולא עוד אלא שאריך להוסיף על כל השיעורים כמעט כדי קיטוף שכן דרכן של נשים לשייר מן המדה מן הקמח כדי לקטוף ואם עשה המדה מלומלמת נמצא להשיעור חסר כי פעמים שאין מכניסים כל הקמח בקיתון הילכך מוטב להוסיף ולא ללמנומו עכ"ל [ועד כאן:] ב וכל אלו המינים מצטרפים שאם אין בעיסה ה' רבעים מחמשתן מצטרפין במה דברים אמורים כשעירבן קמח אבל אם לש כל א' לבדו ואין בו שיעור ומדבקו למין אחר אין מצטרפין אלא בזה הסדר החטין אינן מצטרפין אלא עם הכוסמין וכו'. בפרק קמא לחלה (מ"א) ובמנחות פרק רבי ישמעאל (ע). תנן ה' דברים חייבים בחלה החטין והשעורים והכוסמין ושיבולת שועל וסיפון הרי אלו חייבים בחלה ובמעשרות ומצטרפין זה עם זה וקאמר עלה בגמרא פרק רבי ישמעאל (ס"ג) תנא כוסמין מין חטים שבוטל שועל והסיפון מין שעורים ופירש רש"י דלענין חלה מיחנא הך ברייתא וכתנן בפרק בתרא לחלה (מ"ז) החטין אינן מצטרפין עם הכל אלא עם הכוסמין השעורים מצטרפין עם הכל חוץ מהחטים. אבל בירושלמי דריש חלה (ה"א) משמע דמתניתין דקתני מצטרפין זה עם זה אכולהו קאמר למטרפי דרמי אהדי מתניתין דקתני מצטרפין זה עם זה אמתניתין דפרק בתרא לחלה דקתני החטים אינם מצטרפין עם הכל אלא עם הכוסמין וכו' ומשני רבי יוסי אמר לה סתם רבי יונה בשם רבי יוחנן כאן בנשך כאן בצלול כלומר כשהמינים

דרכי משה

(א) ומהרי"ו (ס' קאג קלח א) כתב כלי המחזיק מעט פחות משלשה זי"דל"ך והוא שם מדה הוא שיעור חלה עכ"ל והרמב"ם כתב עוד פרק ו' מהלכות בכורים (הט"ו) דכלי המחזיק עשר אצבעות על עשר אצבעות ברום ג' אצבעות ותשיעית אצבע בקרוב הוא העומר וכן מידה שיש בה ז' אצבעות פחות ב' תשיעי אצבעות ברום ז' אצבעות פחות ב' תשיעי אצבע הוא העומר וכו' המדות אחת הם וכל אצבעות אלו הם רוחב גודל של יד עכ"ל:

בית יוסף

יורה דעה הלכות חלה סימן שכד

בית חדש

בזלולים יפה ועשה מהם עיסה אחת כולם מצטרפין וכשעשה עיסה מכל מין בפני עצמו ואחר כך נוסכים זה בזה מצטרפים בכהאי גוונא דקחני והא דקחני השעורים מצטרפים עם הכל חוץ מן החטין דמשמע דמצטרפים עם הכוסמין ובצרייתא קחני כוסמין מין חטים דמשמע אכל לא מין שעורים כריך לומר דהכי קאמר כוסמין אף מין חטין ושיבולת שועל ושיפון מין שעורים דוקא וא"ת בנשך היאך מפרישין חלה מזה על זה והא תנן בפרק ד' תרומות (מ"ו) כל שהוא כלאים

זה בזה לא יתרום מזה על זה ובריש כלאים (מ"א) תנן דחטין וכוסמין כלאים זה בזה וכן שעורים וכוסמין וכן שעורים ושיפון וי"ל דגבי חלה חלו הטעם לפי שעיסותיהם דומות זו לזו כדאיתא בירושלמי (פ"ד ה"ב) ועוד י"ל לפרש כשיש לכל אחד שיעור אין מפרישין ממין על שאינו מינו כדרך שאין תורמין ממין על שאינו מינו כן מוכח בתוספתא דמסכת חלה (פ"ב ה"ג) כל זה כחצו התוספות בפרק רבי ישמעאל (ע: דיבור ראשון) ור"ש בריש כלאים (מ"א ד"ה החטין) והרא"ש בהלכות חלה (סי' א'): והשתא מה שכתב רבינו כל אלו המינים מצטרפין וכו' במה דברים אמורים בשעירבן קמה היינו מתניחין דקחני דה' מינים אלו מצטרפים

התם הוא דאין מצטרפים זה עם זה אכל כשיש לאחד שיעור ולשני אין לו שיעור מצטרפין בסדר הנזכר והיינו טעמא דכיון דאין לאחד שיעור ויכול להצטרף עם מינו ואם לא יצטרף יהא פטור ראוי הוא לזרפו כדי להיבדל בחלה וספיר הוי ממין על מינו נ"ל:

ג וביין שאין מצטרפין וכו'. כך הסדר (ג) החטין אין מצטרפין אלא עם הכוסמין והכוסמין מצטרפין עם כל אחד ואחד השעורין מצטרפין עם הכל חוץ מעם החטין ושיפון מצטרף עם שעורין וכוסמין ולא עם שובולת שועל וחטין ושיבולת שועל מצטרפין עם שעורין וכוסמין ולא עם חטין חוצה עד עתה דללאחר שחילקו

הוסיף כל אחד רובע הקב ממינו ואיכא חמשה רבעים לכל אחד ואחד ממין אחד נתחייב בכל אחד ואחד להפריש חלה:

ד אבל אם עירב קב קמה וכו'. כיון דבאו לילי חוצה פעם אחת ונפטרו כשחילקו קוב אינן חוזרין לידי חיוב חלה בהוסיף על כל אחד רובע הקב וכן כתב לקמן בסימן שכ"ו. ומה שכתב דעירבן מתחלה על דעת לחלקן היינו משום דאם לא היה דעתו מתחלה לחלקן וחילקן אחר כך אפילו לא הוסיף על כל אחד ואחד חייבת בחלה דכיון דהיה בו שיעור נתחייב אף על פי שחילקן אחר כך כדכתב רבינו בסוף סימן שכ"ו ע"ש:

ואוקמוה בירושלמי בכלל וכן פסק הרמב"ם בפרק ז' (ה"ד) וכן פסק סמ"ג (עשין קמא רב ע"ג): ומ"ש אבל אם יש כל אחד לבדו ואין בו שיעור ומדבקו למין אחר אין מצטרפין אלא בזה הסדר. היינו דתנן בפרק ד' לחלה (מ"ב) החטים אינם מצטרפין אלא עם הכוסמין השעורים מצטרפים עם הכל חוץ מן החטים רבי יוחנן בן גורי אומר שאר מינים מצטרפים זה עם זה ואוקמוה בירושלמי בנשך: וכתב הרא"ש בהלכות חלה (סי' י) אהא דרבי יוחנן בן גורי אומר שאר מינים מצטרפים זה עם זה פירוש שאר מינים שלא הוזכרו במשנה הן שיבולת שועל ושיפון ולרבנן שיפון מין כוסמין ושיבולת שועל מין שעורין ואין מצטרפין והכי איתא בירושלמי (פ"ד ה"א) וכתב עוד שם (סי' א) כשאין שיעור בכל אחד מצטרפין על ידי נשיכה כדחנן בפרק בתרא חטין וכוסמין מצטרפין ושעורין מצטרפים עם הכל חוץ מן החטין וכן כוסמין ושיפון ושיבולת שועל מצטרפין לכולהו בני בתרא דשעורים נינהו וכי היכי דעל ידי נשיכה שעורין מצטרפין עם הכל חוץ מן החטין כך אינך נמי מצטרפין עם הכל חוץ מן החטים ומיהו בירושלמי קאמר לרבנן דפליגי על רבי יוחנן לא מצטרפי שיפון ושיבולת שועל עכ"ל. ומשמע דלא מיעט אלא שיפון ושיבולת שועל לבד שלא יצטרפו זה עם זה ומשמע מדבריו דהלכה כחנא קמא ולפיכך כתב רבינו הכוסמין מצטרפין עם כל א' וכו' עם החטים והשעורים

פרישה

(א) אלא אם כן יש בעיסה חמשת רבעים. פירוש חמשה רובע הקב דהיינו ה' לוגין ליפוריים. ועיין בדרישה: (ב) שהן מ"ג ביצים. בינונים (ועיין באורח חיים סימן תנ"ו (בראשון) כיצד משערים המ"ג ביצים ומהר"י ווייל כתב כלי המחזיק מעט פחות משלשה זיזלי"ך והוא שם מידה הוא שיעור חלה. עד כאן המגיה: (ג) החטין אין מצטרפין אלא עם הכוסמין וכו'. לכוסמין מין חטין ושעורים הוא ושיפון מין כוסמין ושיבולת שועל מין שעורים ואמרין לכוסמין ושיפון ושיבולת שועל כולו בני בתרא דשעורים נינהו וכל אלו הד' מצטרפין זה בזה חוץ משיפון ושיבולת שועל דשני מינין הן לענין שאין מצטרפין זה בזה אכל לענין להצטרף שניהם לכוסמין ולשעורים אמרין דכולן דהיינו כוסמין ושיפון ושיבולת שועל מין שעורים הן דכולהו בני בתרא דשעורין נינהו והא דכתב בית יוסף מתחלה דשיבולת שועל ושיפון מין שעורין דוקא הכי קאמר לאפוקי מרישא דקחני כוסמין מין חטין דרנא לומר אף מין חטין ועל זה כתב אכל סיפא דקחני שיבולת שועל ושיפון מין שעורים אין פירושם גם כן אף מין שעורים ומכל שכן מין חטין אלא רנא לומר דוקא מין שעורין אכל לא אחא למעוטי דאין שיפון מין כוסמין ודו"ק ועיין בבית יוסף:

דרישה

[א] אלא אם כן יש בעיסה חמשת רבעים. פירוש של קב דהיינו ה' לוגין ליפוריים דוקא וזה לשון הגמרא בפרק אלו עוברין דף מ"ח ריש ע"ב תניא חמשת רבעים קמה חייבים בחלה ופירש רש"י ה' רבעים לוגין ליפוריים שהן ז' ועוד מדבריים שהו שיעור העומר שהיתה עיסת מדבר שנאמר בה (במדבר עו כ) חלה ראשית עריסותיכם כדי עיסותיכם עומר לגולגולת והוא עשירית האיפה והאיפה ג' סאין והסאה ששה קבין מדבריות חסור עיסור שבהן ותמלא שבעת רבעי קב וביצא וחומש ביצה כיצד חלק שלש סאין שהן י"ח קבין ועשה מהן רבעי קב היינו לוגין ותמלא בהן ע"כ לוגין טול עשר של ע' הרי שבעה והשנים הנשארים י"ב ביצים הן עיסור שלהן ביצה וחומש ביצה הרי שבעת רבעים ועוד דהוא ביצה וחומש ביצה ובירושלים הוסיפו על המדות שחות מלצר שהוא חומש מלגיו שנתנו שש מן הראשונות בחוץ חמש האחרונות הרי ששת רבעי הראשונים נעשו ה' והרובע וביצה וחומש הנשארים נעשו רובע שהרובע ו' ביצים עשה מהן חמשה ביצים גדולים והביצה וחומש ביצה נעשה ביצה גדולה שניתוסף עלה חומשה מלגיו דהוא שחות מלצר הרי ו' ביצים גדולים דהוא רובע קב גדול הרי עומר המדבר שש רבעים ירושלמיים וסאה ליפוריים עולפת על ירושלמיים שחות מלצר כדאמרין בעירובין (פג א) הרי עומר שהיה שש רבעים ירושלמיים נכנס בחמש ליפוריים:

ה' רמ"ש ואם לש וכו' עד אין מפרישין מחיטים על שום אחד מהן וכו'. הוא גם כן מדברי התוספות דפרק רבי ישמעאל ואף על גב דחיתין וכוסמין מטטרפין משום דכוסמין הוא גם כן מין חיתים וכן מטטרפין עם שעורין משום דהוי גם כן מין שעורים היינו דוקא כשאין

בו שיעור חלה ונשוקים יחד מטטרפים כיון דשייד למינו של זה במקצת ולמינו של זה במקצת אבל כשיק ככל אחד שיעור וזא להפריק מזה על זה צריך שיהא מינו ממנו וכיון שכולן כללים זה בזה חוץ משעורים עם שיבולת שועל וחורף מכוסמין עם שיפון כדחנן בריש כללים הילכך ככולן הוה ליה מפריק ממין על שאינו מינו אלא אם כן דמפריק מכוסמין על שיפון או איפכא ומשיבולת שועל על שעורים או איפכא: וכו' יצטרף עם החטים [עד כאן]: ומה שכתב ושיבולת שועל מצטרפים עם שעורים. מתניתין היא: רמ"ש ולא עם שיפון. כבר נתבאר טעמו דהיינו כרבנן דפלוגי ארבי יוחנן בן נורי. ורבינו סהם דבריו כדעת הרא"ש אבל הרמב"ם בפרק ז' מהלכות בכורים (ה"ג) פסק הלכה כרבי יוחנן בן נורי דשאר מינים מטטרפים זה עם זה ובדק הבית] משום דסבירא ליה דרבי יוחנן בן נורי לאו לאיפלוגי אתא אלא לאפרושי והירושלמי דמשמע מיניה דלאיפלוגי אתא יסבחי בביאור להרמב"ם ז"ל ועד כאן: וכתב דהיינו דוקא בעיסה שנגעה בעיסה אחרת אבל הבולל קמח ה' מינים ועשה מהם עיסה אחת הרי חמשותף מטטרפין לשיעור עיסת חלה וזהו מה שחילקו בירושלמי כאן בנשך כאן בצלול: וכיון שאין מצטרפין בעיסה אלא במיניהם עירב קב מהעיסה עם קב אחר מעיסה שאינו מינו וחילקו אחר כך והוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו חייב וכו'. בהלכות חלה (ס' יא) כתב הרא"ש חני צירושלמי (פ"ד סוף ה"א) אית חני כל המינים מטטרפין זה עם זה פירוש אפילו על הנשך על דעתיה דהדין תנא ברא מה בין הנשך מה בין הצלול אמר רבי יודן כשחלקן והוסיף עליהם נשוקים חייבים בצלולים פטורים פירוש קב חטים וקב שעורים שנסכו וחילקן והוסיף על קב חטים רובע חטים ועל קב שעורים רובע שעורים דאי נשך הוי חיבור לכל דבר הרי כבר נחתיבו ומה שהוסיף פטור כדאיתא בירושלמי (פ"א ה"ד) ד' ישראלים שגשו שני קבין וחילקו והוסיף זה על שלו פטורים שכבר היתה לו שעת חובה ונפטרו ולענין זה יש חילוק בין נשך לצלול אף על גב דשניהם חיבור להחתייב בחלה מיהו סבר האזי תנא ברא דנשך חיבור לחומרא אבל לא להקל לפטור אם הוסיף הילכך נשוקין וחילקן והוסיף חייב כו'. ולית הלכתא כהאזי תנא ברא אלא נשוקין לא מטטרפין אלא כסדר שפירשתי למעלה: רמ"ש ואם לש כל מין ומין לבדו ויש בו כשיעור ורובה להפריש ממין זה על מין מפרישין אלא על מינו כיצד אין מפרישין מחיטין על שום אחד מהן וכו'. זה כדברי התירוצ' השני שכתבתי (ד' וכל אלו) בשם התוספות ור"ש והרא"ש על מה שהקשו בנשך היאך מפרישין חלה מזה על זה והא' תנן בפרק ד' דתרומות כל שהוא כללים בחבירו לא יתרום מזה על זה ובריש כללים תנן החטין והכוסמין כללים זה בזה וכן שעורין וכוסמין וכן שעורים ושיפון: רמ"ש רבינו דכוסמין ושיפון מפרישין מזה על זה. הטעם משום דבריש כללים (מ"א) תנן דאינם כללים זה בזה וכן נמי תנן התם דשעורים ושיבולת שועל אינם כללים זה בזה:

על זה:

על שיפון וכיון שאין מצטרפין בעיסה אלא במיניהם (ו) עירב קב מהעיסה עם קב אחר מעיסה שאינו מינו וחלקו אח"כ והוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו חייב כיון שלא נצטרפו כשהיו מעורבין (ה) אבל אם עירב קב קמח עם קב קמח ממין אחר על דעת לחלקו וחלקם והוסיף על כל א' רובע הקב ממינו פטור (ו) ואם לש כל מין ומין לבדו ויש בו כשיעור ורובה להפריש ממין זה על זה אין מפרישין אלא על מינו כיצד אין מפרישין מחיטין על שום אחד מהם ולא משום אחד מהם עליהן (ז) וכוסמין ושיפון מפרישין מזה על זה וכן שיבולת שועל ושעורין מפרישין מזה על זה:

פרישה

(ד) עירב קב מהעיסה עם קב אחר וכו'. ר"ל כגון קב עיסה מחטין עם קב עיסה משעורין על ידי נשיכה ואחר כך חילקן מהדדי והוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו כן משמע בבית יוסף אבל אין מוכרחין לפרש כן אלא י"ל דעירב העיסות ממש ולא על ידי נשיכה לבד ואפילו הכי שייך לומר והוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו כגון שעירב עיסה מחטין עם עיסה משעורין וחילקן והוסיף על כל חלק רובע קב מכוסמין דמטטרף עם שניהן או כגון שנחערב עיסה משיפון ושיבולת שועל וחילקן והוסיף על חלק זה שעורין ועל חלק זה כוסמין דומה למה שכתבתי בסמוך קב חטין מלד זה וק"ל: (ה) אבל אם עירב קב קמח עם קב קמח ממין אחר וכו'. פירוש מאחר שהיתה כבר חייבת והיה להן שעת חובה ונפטרו מאחר שעל דעת לחלק עירבן כדלקמן סימן שכו' אף לאחר שהוסיפו עליהן פטורין מה שאין כן בעירב קב עיסה דלא בלא לכלל חיוב לעולם וכן איתא להדיא בירושלמי והרא"ש נמי הביאור והרמב"ם (פ"ז ה"ט) פסק כך להדיא והרא"ש ד' השג' עליו ואמר אף שראה כן בירושלמי אין השכל נותן כך לסמוך עליו ועוד דקיימא לן (סוכה ג' א) אין דיחוי אלל מנות וכו' ע"כ ונראה שאין להקל אלא יפריק בלא ברכה. מורי ורבי (מהרש"ל בביאורו לטור): (ו) ואם לש כל מין ומין לבדו ויש בו כשיעור וכו'. דהואיל ויש בו כשיעור אין מפרישין מזה על זה כמו שאין חורמין ממין על שאינו מינו. וחטין וכוסמין ושעורים וכוסמין חסובין כללים זה בזה לענין זה אף על גב דמטטרפין לעיל יחד לשיעור חלה: (ז) וכוסמין ושיפון מפרישין וכו'. דאלו דומין לגמרי להדדי:

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

א אלא ה' מיני תבואה. שהן חטין ושעורים וכוסמין ושכולת שועל ושיפון כדמפרש ואזיל: ב מ"ג ביצים וחומש ביצה כו'. כמנין חל"ה ולרמז חומש יס ה' בסוף חציבת חלה שהרי אי אפשר לכתוב ה' במנין מ"ג אלא בחציבת חלה שהרי מיד כשחקק צידך מנין ה' נשאר בידיך מנין ל"ח והרי חלה: ג

שכת שיעור חיוב חלה ומינים המצטרפים

ודין פת פטור שנתערב בחיוב. ובו יד סעיפים:

גודק: (ב) כשערבן קמח. נראה דה"ה אם עשה מכל אחת עיסה בפני עצמה ועירב העיסות עד שנגעשו גוף אחד מצטרפין כשאין בכל אחד כשיעור דהא אמר בירושל' דוקא דצבוק על ידי נשיכה אין הכל מצטרפין משמע דאם הם נגעו לאחד הוא כלול ומשום הכי מה שכתב רמ"א בסמוך עירב קב מעיסה מיירי בדרך נשיכה בעלמא וכן כתב בב"י אבל אם עירב העיסות ממך מה כמו עירב קמח בקמח ובפרשה כתב דהאי עירב היינו אפי' בעירב העיסות וחלקן והוא תמוה מאד: (ג) וכוסמין ושיפון כו'. פי' אף על גב דצריש לנגען צירוף ושיעור חלה מהני אפילו ככוסמין וחטין או שעורים וכוסמין הם לא איכפת לן במה שהם חלוקים לנגען כלאים אלא במה שהעיסות דומות זו לזו אבל כאן שיש כשיעור לכל אחד אלא דבעינן מין במינו אזלינן בחר דין כלאים וכל שהוא כלאים הוא שלא במינו ונראה דאם יש בעיסה אחד כשיעור ובאחד אין שיעור ורואה לנרפו לעיסה הגדולה הוא דינו כמו צריש לצירוף חלה ונפקא מיניה אם יוסף אחר"כ עיסת חיוב על אותו שעשה שאין בה שיעור אין לחייבו בחלה כי כבר נפטר מחמת צירוף: (ד) עירב קב מעיסה כו'. פירוש כיון דאין מצטרפין לא

א אין חייב בחלה א אלא חמשת מיני תבואה ב ואין חייב אלא חמשת רבעים [א] : ומדה (א) שמחזיק ב (ב) מ"ג ביצים וחומש ביצה (א) ממלאים אותו קמח [ב] ואותו קמח הוא שיעור חלה [ג] וכשממלאים המדה קמח תהיה מחוקה ולא גדושה והיאך ישערו לדעת שהיא מחזקת מ"ג ביצים וחומש ג (א) נתבאר בטור א"ח (ועיין בא"ח סי' תנ"ו) [ד] : ומשקל חמשת רבעים קמח הוא תק"כ דרה"ם מקמח חטים שבמצרים: ה הגה ד [ה] כלי המחזיק עשר אלכעו על עשר אלכעו כרום שלש אלכעו ותשיעית אלכעו בקרוב הוא שיעור החלה וכן מדה שיש בה ז' אלכעו פחות ב' תשיעיות אלכעו (על ז' פחות ב' תשיעיות אצבע) כרום ז' אלכעו פחות ב' תשיעיות אלכעו ה הוא (נ) העומר ון וכל האלכעו אלו הם רוחב גודל של יד (רמב"ם פרק ו' דביכורים):

ב ו חמשת מיני תבואה מצטרפין שאם אין בעיסה אלא חמשת רבעים מחמשתן מצטרפין [ז] : בד"ז (ב) כשערבן (ג) קמח אבל אם לש כל אחד לבדו ואין בו כשיעור ומדבקו למין אחר אין מצטרפין אלא בזה הסדר ה חטים אין מצטרפין אלא עם הכוסמין [ח] : והכוסמין מצטרפין עם כל אחד ואחד השעורים מצטרפים עם הכל חוץ מעם החטים [ט] : שיפון מצטרף עם שעורים כ כוסמין ולא עם שכולת שועל וחטים שכולת שועל מצטרף עם שעורים כ כוסמין ולא עם חטים ושיפון [י] : ולהרמב"ם כוסמין ושכולת שועל ושיפון מצטרפים כ ואם לש כל מין ומין לבדו ויש בו כשיעור ורוצה להפריש ממין זה על זה אין מפרישין אלא על מינו כ כיצד אין מפרישין חטים על שום אחד מהם ולא משום אחד מהם עליהם ח (א) וכוסמין ושיפון מפרישין מזה על זה וכן שכולת שועל ושעורים (ד) מפרישים מזה על זה: ה הגה [יא] (ד) עירב קב מעיסה עם קב אחר מעיסה שאינו מינו וחלקו אחר"כ והוסף על כל אחד רובע הקב ממינו ח חייב בחלה כיון שלא נטרפו כשהיו (ה) מעורבים אבל אם עירב קב קמח עם קב קמח ממין אחר על דעת לחלקו (ו) (וחלקם) והוסף על כל אחד רובע הקב ממינו י (ו) פטור (טור):

נתבאר בטור א"ח. וע"פ אותו השיעור שערתי והוא ג' קוואר"ט פחות מעט וכן נהגו וכ"כ מהרי"ו סי' קנ"ג דליני פסח דשיעור חלה הוא כלי שמחזיק מעט פחות מג' זיילד"ץ וזיילד"ל הוא קוואר"ט: ד כלי המחזיק כו'. כ' העט"ז ז"ע באלו המדות אם ר"ל מרובעות או עגולות כו' והדבר פשוט שהוא מרובעות שהרי הוא מהרמב"ם פ"ו מהל' בכורים שלמדו מרביעית של תורה של פסח שהוא במרובע וכמו שנתבאר גם בדברי הפוסקים וע"ל סימן ר"א ס"ק ו' וכ"כ בס' מע"מ דף קכ"ג ע"א: ה הוא העומר. והוא החלה: ו ה' מיני תבואה. כיון דשם חיוב חלה על כולן שיהיה אלו מצטרפין: ז כשערבן קמח. ולפי אותו יחד לכיון דלפי אותו יחד כל העיסה נראה שיהיה אלו הוא ממין אחד: ח וכוסמין ושיפון כו' ושעורים מפרישים מזה על זה. למין אחד הם ואף על גב דצריש באחד מהן כשיעור ומדבקן יחד אמרינן הרבה יותר מצטרפים כגון חטים עם כוסמין וכוסמין עם כולם וכן השאר הכא אמרינן לחטים עם כוסמין [לא] ולא כוסמין עם שכולת שועל ולא עם שעורים וכן שעורים ושכולת שועל עם שיפון נמי לא נ"ל דה"ט דלענין האטרף להתחייב בחלה כיון דבעיסה

תליא רחמנא דכתיב עריסותיכם לפיכך כשאין בכל א' כשיעור אמרינן כל היכא דהעיסות דומות מצטרפות וחייב בחלה אף על פי שאינם מין א' אבל לענין לפטור מן החלה דהיינו כשיש בכל אחד שיעור חיוב חלה ורואה לפטור זה ולהפריש עליו ממין אחר אמרינן כיון דתרומה קרייה רחמנא הוי דומיא דתרומה שאין מפרישין ממין על שאינו מינו

אף על גב דהעיסות דומות עכ"ל ע"ז: ט חייב בחלה. לכיון שלא נטרפו כשהיו מעורבים לא היה להם שעת חובה עד עתה דלאחר שחלקו הוסף כל אחד רובע הקב ממינו ואיכא ה' רביעיות לכל א' ואחד ממין אחד נחתיבה בכל אחד ואחד להפריש חלה: י פטור. כיון דבאלו לידי חובה פעם אחת ונפטרו כשחולקים שוב אין חוזרין לידי חיוב חלה בהוסף על כל אחד רובע הקב דללקמן סימן שכו':

באר הגולה

שכ"ד א משנה ריש מסכת חלה ומנחות דף ע' ונתבאר לקמן בסעיף ב': ב משנה ה' פ"ב דחלה ומשנה ב' פ"ק דעדות וכחכמים. ג הרי"ף בפרק ערבי פסחים והרא"ש בהל' חלה: ד בית יוסף ממשמעות לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות חלה ותשו' הרשב"א שהשיב להרא"ש: ה שם ושם כתב זווים וכתב הכ"מ שהוזהר הוא משקל דרה"ם והוא משקל ד' מעין: ו ל' הטור ממשנה ריש פ"ק דחלה ומנחות דף ע' ע"א: ז שם בירושלמי דלא תקשי אמתניתין ב' דפרק בתרא: ח שם במשנה: ט מדברי התוספות מנחות דף ע' ע"א וכ"פ הר"ש בפ"ה המשנה דחלה והרא"ש בהלכות חלה: י שם במשנה פ"ב דחלה וכת"ק: יא שם בתוס': יב משנה ריש כלאים: יג שם במשנה: יד שם במשנה דחלה: טו שם פרק ז' וכבר יוחנן בן גוריון שם דס"ל דלא פליג את"ק: טז טור מדברי התוספות והר"ש ואביו הרא"ש שם וכתירוף השני אהא דהקשו ממשנה ד' פ"ב דתרומות וממשנה ריש פ"ק דכלאים: יז משנה ריש פ"ק דכלאים: (ז) כן הוא בטור וכ"כ בהג"ה בס"ס שכ"ו:

[א] וימדה ב'י'. עירובין פ"ג א': [ב] ואותו קמה ב'י'. כמ"ס בפ"ב חמשה רבעים קמה כו' משמע דבקמה משערינן ועוד ממס"ס הם וסובן ומורסנן וא"י בתבואה פשיטא ומ"ס בפ"ק ופחות מה' רבעים בתבואה מקום שאר מינין נקטה וער"ס פ"א מתני' ד' והרא"ס סס ועמ"ס בא"ח ר"ס תנ"ו: [ג] וכשממלאים ב'י'. עבד"ח סס: [ד] וימשקל ב'י'. ע"ס: [ה] כלי המחזיק ב'י'. רמב"ם וע"פ מ"ס בע"פ (ק"ט) בשיעור רביעית: [ו] וכל האצבעות ב'י'. כמ"ס במנחות מ"א ב' טפה לאורייתא כו' ובבבורות ל"ט ב' תנא אצבע כו' וערס"י סס: [ז] בד"א ב'י'. ירושלמי סס ועתוס' בפסחים ל"ה א' ובמנחות ע' ד"ה תנא כו' וכת"י בתרא ועי"ל דכשיק כו' וכ"כ הר"ס ריש כלאים והרא"ס ופ"פ: [ח] והכוסמין מצטרפין ב'י'. כמ"ס בפסחים ובמנחות סס ושם לכוסמין אף מין חטים וכ"ס מין שעורים וכמ"ס חוס' סס להכי מלטרפות עם החטין ושעורין כמ"ס במסנה וכן עם שכולת שועל וסיפון דהן מין שעורין: [ט] שיפון מצטרף ב'י'. במתני' סס ריב"נ אומר שאר כו'. וכתבו הר"ס והרא"ס דבירושלמי קאמר דת"ק פליג שאין שיפון ושכולת שועל מלטרפין יחד והלכה כת"ק והביאו בר"ס סס הירושלמי מהו שיירתייה רב הונא אמר כו' אבל בכוסמין ל"פ שמלטרף עם שניה וז"ל

(א) נחבאר. כ' הש"ך וע"פ אותו השיעור שיערהי והוא ג' קווארט פחות מעט (ובמדניות פיהם נקרא פי"ט ובשאר מדינות נקרא זייד"ל) וכן נהגו עכ"ל: (ב) העומר. והוא שיעור החלה והדבר פשוט שאלו המדות הם מרובעות שהרי למד מרביעית של חורה של פסח שהוא במרובע. ש"ך (והלבוש נסתפק אם מרובעות או עגולות): (ג) קמה. ולש אותן יחד לאז כל העיסה נראה שזה כאלו הוא ממין אחד וכתב הט"ז נראה דה"ה אם עשה מכל א' עיסה בפני עצמה ועירב העיסות עד שנעשו גוף אחד מאטרפין (כשלין בכל א' כשיעור) דווקא בדיבור ע"י נשיכה בעלמא הוא לאין מאטרפין (דמ"ש רמ"א בסמוך

(א) שמחזקת מ"ג ב"צרים. עיני בספר כל"ח על פסחים דף קי"ו ע"ב
 שר' שנחזר לו ע"פ המדידה שהביאות המצוות בינינו הביאה שלימה
 שלנו הוא רק חצי ביאה מהביאות שבהם שיעורי החזרה ולכן היה מזהיר
 שעל מדה שמחזקת מ"ג ביאים שלנו יתח החלה בלא ברכה עד שיהיה

ברכי יוסף

חידושי תורה

ערוך השולחן יורה דעה סימן שכב

בשארין בשניהם כשיעור [ט"ז סק"ג] ויראה לי דיפריש מאותה שיש בה כשיעור ופטור גם זו שאין בה כשיעור לענין אם יצטרף לה אח"כ ממינה פחות מכשיעור לא תצטרף עם זו שכבר נפטרה על פי הפרשה מעיסה שיש בה כשיעור אבל לא יפריש מזו שאין בה כשיעור לפטור על אותה שיש בה כשיעור דכיון דהיא לא צריכה לה לא נפטרת בהפרשת זו שאין בה כשיעור וכל זה הוא כשנשוכות יחד דאל"כ אין להם שייכות זל"ז: **יד** וכתב רבינו הרמ"א בסעי' ב' עירב קב מעיסה עם קב אחר מעיסה שאינו מינו וחלקו אח"כ והוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו חייב בחלה כיון שלא נצטרפו כשהיו מעורבים אבל אם עירב קב קמח עם קב קמח ממין אחר על דעת לחלקו והוסיף על כל אחד רובע הקב ממינו פטור עכ"ל ביאור דבריו דלקמן בסי' שכ"ו יתבאר דבעה"ב אחד כשלש חמשת רבעים ע"מ לחלקו חייב בחלה ולא מהני מה שהיה דעתו לחלקה וכיון שנתבאר מקודם דכשלש כל המינין ביחד כולן מצטרפין זל"ז ואם לא לש ביחד אלא קירבן ע"י נשיכה אין מצטרף אלא מין במינו כפי הדינין שנתבארו ולזה אמר עירב קב מעיסה עם קב אחר וכו' כלומר שלש קב חטין בפ"ע וקב שעורין בפ"ע שאין בכל אחד שיעור חלה אפילו אם עירבן ע"י נשיכה וחזר וחלקן אח"כ והוסיף להחטים רובע מחטים דנעשה חמשת רבעים ורובע שעורים להשעורים חייבין בחלה שהרי לא נפטרו מקודם בנשיכתן זל"ז אבל אם עירב קב קמח עם קב קמח ממין אחר ולשן ביחד שנתחייבו בחלה ולכן כשחלקן אח"כ והוסיף לכל אחד רובע פטור משום דהקבים כבר נתחייבו ונשאר עתה רק רובע לכל אחד ורובע אין בה שיעור חלה ופשוט הוא דמיירי כשהפריש חלה מקודם דאל"כ עדיין חיובן עליהן אבל ברישא אפילו הפריש לאו כלום הוא כיון שאין מצטרפין זל"ז ומקורו מדברי הרא"ש והטור ע"ש [וגם ברא"ש וטור צ"ל כמ"ש]:

יא אלו חמשת מיני תבואה מצטרפים זל"ז שאם אין בעיסה אלא חמשת רבעים מחמשתן מצטרפות בד"א כשערבן קמח ולשן כאחד או אפילו לש כל אחד בפ"ע אך אח"כ לשן כולן ביחד עד שנעשה עיסה אחת [ט"ז סק"ב] אבל אם לש כל מין לבדו ואין בו כשיעור רק בצירוף כולם ומדבק עיסה לעיסה בקצוותיהן דיבוק כל שהוא או שנותנן בסל אחד כפי מה שיתבאר בסי' שכ"ה מצטרפות זו לזו אותן שהן ממין אחד אבל משני מינים אין מצטרפות לא בנישוך ולא בצירוף סל אלא בלישה ביחד:

יב ומה הוא מין במינו החטים אינם מצטרפות אלא עם הכוסמין מפני שכוסמין הוא ממין חטין וגם ממין שעורים ולכן הכוסמין מצטרף עם כל אחד ואחד והשעורים מצטרפות עם הכל לבד עם החטים ושיפון מצטרף עם שעורים וכוסמין ולא עם שכולת שועל וחטים ושכולת שועל מצטרף עם שעורים וכוסמין ולא עם חטים ושיפון והרמב"ם פסק דכוסמין ושכולת שועל ושיפון מצטרפין זה עם זה [דריב"נ ס"ל כן במשנה פ"ד מ"ב וס"ל להרמב"ם דלא פליג את"ק וכ"מ בגמ' דשכולת שועל ושיפון מין שעורין הם ושון הם ודו"ק]:

יג ויש בזה שאלה והא בתרומות תנן בפ"ב [מ"ו] כל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה וחטין וכוסמין הוי כלאים וכן שעורים וכוסמין וכן שעורים ושיפון כדתנן בריש כלאים ומ"ש חלה מתרומה דבנשוך מפרישין והא לא נלושו ביחד אמנם בירושלמי יש מפני שהעיסות דומות זל"ז [תוס' מנחות ע' א ד"ה תנא] ועוד דכיון דאין בכל אחד כשיעור שפיר עושה הנישוך להיותן אחת אבל אם באמת יש שיעור חלה בזו ושיעור חלה בזו באמת אין מצטרף לענין שיפריש מזה על זה כל שהם כלאים זה בזה לפיכך החטים אינן מצטרפות עם אחת מהן ואין מפרישין מחטין עליהם ולא מהן על חטין וכוסמין ושיפון מפרישין מזה על זה וכן שכולת שועל ושעורים מפרישין מזה על זה וכן פסקו הטור וש"ע סעי' ב' ואם באחת יש כשיעור ואחת אין בה מצטרף כמו

משנה (ס'ס) לשם (3)פסחים דף מ"ה פ"ח דף ח. (4)קידושין דף מ"ז: (7)שבת דף ע"ז: פסחים דף מ"ח: עדויות פ"א מ"ג. (8)גירושין דף פ"א ר"מ. (9)ז"ל אין

אלי יעשנה עישה של קב. שאין זה שיעור חלה: ורבי עקיבא כבר עזב שפרש חלה בטומאה ולא יספור עיסתה מחלה דקורא שם חלה לעומאה כמו לטוהרה אבל עיסה פטורה אין לשמים חלק זה ואית ספרים דרבינו לזו קורא חלה לשם אבל קדים אין בהם חלק נוסף: ד' ח' שישבו. שדבוקות זו בזו חלס בזה להסירין מחלם מזו לזו כדמיהל בחוספתהל לטברכות (ו"ה) ח'הוה הנשקר החולם ממנו משוה: אה הרודה ונותן לשל. כ"פ"ק דנדה (דף ח. ט.) פסק הלכה כדבי אליעזר ומדמתי אף טומא ויהיה ציוו וצין המים יומר מארבע מילין לפניו אין מטרמיין אותו ללגה עד מקום המים ולטבול ולגוע אלף ילום בטומאה אבל לא ילום אלף קדים שהוא פחות משיעור חלה כדי שלא יתחייב בחלה וכבר בארנו שיעור הקב וכן אין מטרמיין אותו לגזר ולאחרי צדקס מים אפי' היה רחוק מהם שיעור מועטם אבל אם היה ציוו וצין המים ושהיו המים לפניו ארבע מילין או פחות אסור לו לגוע בטומאה ואין הלכה כדבי עקיבא: ד' קבים הנזכרים בכלל צו ההלכה (ט') בהם שיעור חלה ועוד נזכר על זה צוה הפירק ואמר ונענו זה צוה ר"ל צעת האפיה שננגע קלה ככרות לקלסם שאלה צדקס בחלה עד שידבקו קלסם בקלסם דבוק יפה ורבי אליעזר אומר שאם על צדקך הדמיון מלה כעצין אחת אחת אחת אחת והוא"אם כיון כן המתר אחת אחת ומקנצו כיון בכל אחד א"ע"פ שאין נוגעוה זו בזו חייב להוציא מנה החלה אחר האפיה וכן ביארו בגמרא ואמרו שאפי' כעצין שאין נטשות זו עם זו. ה' הקשר חלה והלכה כדבי אליעזר: ה' ה'הערה עגמה חייבה בחלה.

ועניו שאם נש מה שנשאר מן הקמח אחר שהוציא ממנה קמח ומתבין להיות אותו הקמח שאלה עיסה חייבת בחלה ואחרו הקמח אם יש בו בחמה רבעים שהוא שיעור חלה שיתבאר אחרו שהוא חייב גם כן במשה ואותה חלה אסורה לזרים כדון כל חלה ולא נאמר זו העיסה אינה חייבת בחלה כיון שהקמח שלה חלה הייתה זו הכונה ולא יתקיים זה אלף שהוציא חלה מן העיסה וכאילו אותה חלה הראשונה על כל הקמח הוציאה ר"ל על כל מה שנלגה ממנה ועל הקמח שהוציאה חלה: אבארו זו מעשה וקפשה וכן זו. וקפשה כמו וכתבו וכן בזהו אלף החלה במקומוהם כעצין אחר וענין כאילוהו אותה ראהו שאינה בכלל חלה וכי זה הקמח שהוציאו חלה אינו חייב בחלה חומר לפי שאילו היה חייב כשאר העיסות לא היה ראוי לזר שיכבדו אותה חלה לעצמו: אבארו לכן אף הוא קלקל לעצמו. שאכל אותה חלה לפי שחטט ומיקן לאחרים שהם חטטו שלא חייב אחרו הקמח חלה ובזה"א שהוא חייב והוא אמנם בגמרא קלקל לעצמו ואכלה ואיענש ומיקן לאחרים דליתון אכליון וחולין היו והלכה כר' יהושע: ו' רבע. הוא רובע הקב אבל חלה חייב לעצמו כי צדיקה הנזכרים אכלו צמח' חלה והקדים הנזכרים אינם הקדים שקדם לנו שיעור מדהם ואין ארבעה הנזכר בזה ההלכה בשיעור חלה הוא הרובע אך הנזכר בזה המס' ועוד אין הקדים הנזכרים בזה המס' כולם שיוין וכבר בארנו במסכת עדויות (פ"א) כל זה ר"ל שיעור המדות בענין שיעור חלה וכמו כן זה כי חמש רבעים הנזכרים בכלל אין יומר מקדיש האומרו לנעלה בזה"א שיענה עיסה ולא יעשנה בטומאה אבל הם הקדים שאמרו הטובה עיסתו קדים ושאלו החמשה רבעים שיעורם מן הקב הנזכר במשנה בוצלה זה המקום שקדם לנו שיעורם כסוף פלה קב ושמה עשיריית הקב ושמה שזכרנו לך כסוף פלה מן המדות שיתבאר לך שמה הקב הנזכר ארבע אצבעות על ארבע אצבעות ברום עשר אצבעות ושמה עשיריית האצבע מנאל לפי זה השמטנו שהמדה שהיא חייבת בחלה כריך שהמדה מדהה עשרה אצבעות על עשרה אצבעות ברום שלמה אצבעות ועשיריית אצבע ועשיריית עשיריית אצבע ותכל מאלפסים ותתם מלות מן האצבע וכל זה בדיוק וכבר בארנו כסוף פלה כי האצבע שמשעריה זו ההדה הוא העדל אם כן כל המדה שהי' בחללה זה השיעור הנזכר יתחייב בחלה אבל אם חטטו לשער מה שהחיל זאת המדה במשקל ישמנה כפי שניו דבר המדוד לפי שאין כובד המשקל השעורים והמטרים שזה ולא מייני הקמח כולם משקלם שזה א"כ"פ שהם מן המין אחד ולא נהנו לו שיעור חלה במשקל אלף המדה כמו שהראה והטמן שיעור חלה בשיעור המשקלים טובה ומקום טעמוה גליי מאל אלף אם ינקו זה בקיבוצ צמין רמזו אליו ואמרו שאוריו ומורסקן רואה זו כי המורסקן והשאר צבאמה מנלפרסין לה' רבעים קמח ובסמסריון המורסקן זה ה' רבעים קמח ואח"כ מחזיריון אותן למוך הקמח פטורה לפי שהמורסקן אינו חייב בחלה למה שאמר הכתוב עריסותיכם דרך עיסה: ו' בזה שחייבו לבצ"ה אחד מכ"ד לפי שהוא לשם עיסה קטנה ואכרי להוציא שיעור שהיה ראוי לנחמו ללכן כמו שאמר הש"י חטנו שיהי זה כדי נהייה וע"כ אין ראוי להיות פחות מחמ"ד מן השיעור המשוער לחלה שהוא חמשה רבעים אבל החמשה שהוא לשם הרבה אפי' חלק מארבעים ושמה הוא שיעור שיש בו כדי נהייה ועוד נהנו טעם אחד מפני מה נהנו שעור לצעל הצית חלק מעשרים וארבעה לפי שענין הוצאת החלה הוא כמו להשגה והאשה עניה רעה ובסמסריון חוזה להוציא חלק מעשרים וארבעה ולוואי שהוציא חלק מארבעים ושמה והטובה עיסה למשמה בנו א"ע"פ ששיעורו רב והוא דומה לנחמו חייב להוציא חלק מעשרים וארבע כדי שלא תשמה חלה בעל הצית וכמו כן לא נמן הפרש בחלה נחמוה חלק מארבעים ושמה ואפילו חתיה זו חתיה אשה בציחה כמו שבהו אית. ונתן שיעור (תרומה) טומאה מעט לפי שהיא לתפרה עומדה ולא נשחלה להרבות טומאה בקדש:

בעיסה: שונתה או אנושה אחד טע"ה. משום דתלמה לא חויל לאכילה ואמרין שדירושלמי (סא) אמר רבי תמניה דלמדיה להיות מפרשים דרגילה להפריש כדיתה הקילו עליה בגטמחא בשגנה אבל בלמודיה להיות מפרשים אחד ממ"ח מפרשת אחד מכ"ד כדי שלא יאה חוטא נשכר כיון דרגילה לעבור על

פירות פרק שני חלה

ר"ש

נו.

עיסתה מחלה דקורא שם חלה לעומאה כמו קדים אין בהם חלק נוסף: ד' העושה עיסתו משמע דרבי אליעזר לא צוה בעי נשיכה ותומה דלמרי"ג צ"ל אלף עוברין (דף מ"ח: ח"ה) ח"ה דרבי אליעזר לא שנו אלף ככרות של צבל שנושטם זו בזו אבל כעצין לא ואי לא היה גרסיין אף בנתינתו לרבי אליעזר היה דבעי רבי אליעזר תרמי לזיוף כל פס נשיכה ואי גרסיין אף ים לפרש דמנה קמח עני נשיכה בעודו עיסה לפי שראויה להסתרך ולעשות ככר אחד אלף עקה ד' ככרות ונתן כסל או כמור אי נשכו זו בזו לא קני ככרי לתנא קמא ולרבי אליעזר מהני ופליגא בירושלמי (סא) אמר תנאי מני הסל מלרסן ואין התנאי מלרסן ואית תנאי מני חומר מלרסן ואין הסל מלרסן והיינו פלוגתא דר"א ור' יהושע דפרק אלף עוברין ומקמי שכו כלא וכלא מלרסן לא שכו כלא וכלא אינו מלרסן תמני' כגון אינו ירפחא דצבל והיינו ככרות של צ"ה ומקמי כפרק אלף עוברין אפי' כעצין ונראה א"ע"כ דמהיי כל לזיוף להסתייב בחלה היכא דלש פחות משיעור מ"מ עניין מוקף לא מהני לזיוף כל דהא ר' אליעזר הוא דלמר כסוף פירקי' ומיימי לה כפרק כסם ניטלמ מן הסבור על הטמא דנוטל כדי חלה מעיסה שלא הורמיה לחלה ונתן פחות מכדיה בחלצת כדי לניטול מן המוקף ולמה דוחק לעשות כן יניח אחרו כדי חלה בכלי שהעיסה כחוכו ולא יגע אלף ודאי ככרי לא חסיב מוקף אף על פי שמלרסן להסתייב ועוד ים לפרש דלמרי' להסתייב לא מלרסן אלף אם כן נגע ולא חלה ר' אליעזר אלף לאסוקי דלא בעינן נשיכה ומיהו לא יסכן מדקתני כל מלרסן ולא קמני מתבנין כדדריקיון בתקונין דבה (דף נד. ג') גבי שערין שחלקו ונשכו ואלו צבאס אכלו לא חלה לא שנו אלף ככרות של צבל הצית שנושטם זו בזו קשה קלה ושמה לא היה מדקדק כל מלרסן מתבנין ככרי ר' חייא דמנחמו והא דמנא קלס צ"פ בתרל"ה (ו"ה) שמי ששם עשור קדים ונענו זה צוה אפי' הן מנאל אחד פטורין ונענו שכן לא אשה א' מין צמניו חייב אותה נגיעה היינו נשיכה למאלן דלית ליה או לזיוף כל למאלן דלית ליה ועוד ים לפרש דלפילי מתנאל לומר דלענין מוקף מועיל לזיוף כל אלף נגיעה לא היה יכול לעשות כן מערבותיו דלפילי כלי לא בעינן כדפרשי' על מערבותו אין הכלי מלרסן (בדלחיתא בירושלמי והלכו ט) דלפרקין דכר שהוא מקדיש על מערבותן אין הסל מלרסן] עיסה טהורה ועיסה טמאה עשו אותה דבר שהוא מקדיש על מערבותן בעיסה חלה אלף בעיסה שניה אין לשני מנע אלף הטבל ונזכר שאין מקדיש על מערבותו אפילו כלי לא בעינן כדפרשי' צ"ג דמשער שני ולא הויכר כלא לזיוף כלי אלף לשמעני' דלמרי' כלי אין מועיל דבר מקדיש על מערבותו(ב) ה' איזה חזה. דלחשית עריסותיכם תביי רחא על פי שמהוה ומעשר קדשי צבטיולין חסם כדי קרב דפרשי' כסוף פ"ק דתרומות (מ"ח): וגזל ביד בהך. שלקחה מירסאל שעל מנת כן נמנה שיראל שהיה עיסתו פטורה מן החלה וברי אינה פטורה (ג) ובפרק האדם מקדש (דף מ"ז: מ"ח) מיימי לה גבי פלוגתא דרבי ואשמולן במקדש אחתו: העיסה עצמה. שעשה ישראל מן הקמח הגשאר ומקמחם שכל ליד כהן כבורת חלה אם יש בו כשיעור ה' רבעים קמח דכתבן לקמן (מ"ח): ואברהם לזריה. חלה קמחם שכל ליד כהן חומרא בעלמל(ג): קשה. מוטב ואלסלה: קלקל לעצמו. מפרש בירושלמי (סא) קלקל לעצמו דלחלה דלענש ומיקן לאחרים דליתון אכילי ומהו בזה אית תנאי מנו מיקן לעצמו דמ"מ אכלה וקלקל לאחרים דליתון סכרין שהיא פטורה היא חייבת: ו' א' רבעים קמח. כסוף כלל גדול (דף ש"ז: ג') גרסיין אלא הפסרים ה' רבעים קמח ועוד פלוגתא דלמרי' היא כ"פ"ק דשבת (דף ע"ז: ו"ה) וכו' חלו עוברין (דף מ"ח: ט.) וה' ושאריו. ושאר שניה: ויבין' ומורסקן. מפרשי' עם הקמח לה' רבעים וצסוף כלל גדול מפרש טעמא ש' עני אולס כמ"מ מלרסין צלסה: חזרו לתוכן הרי אלו שוריו. מפרש בירוש' (סא) אמר ר' יוחנן דרך עיסה שנו כלא מכיון שנטל מורסקן מתוכו וזרז לתוכן אין זו דרך עיסה[תנן כ"פ"ק עדויות (מ"ח) ומיימתי לה כ"פ"ק דשבת (דף ט"ז). שנהא' אמר חבק חלה והלא חומר מקדיש וחכמים ואמורים לא כדכרי זה ולא כדכרי זה אלף קב ומתלה חייבת בחלה משהגדילו המדות אמרו ה' רבעים קמח חייבת בחלה ר' יוסי אמרו ה' פטורה ה' ועוד חייבת ואמרו ר"ם דשנהא' משער למדה בעל הצית וזהו אכל למדה נחמוה חלה לא נהנה זו חורה שיעור ותמן בפרקין (מ"ח) דבעל הצית מפרשים אחד מכ"ד והקב הוא כ"ד צייס ונמלחל חלתו ככיהו דלויכא זו כדי נהייה הן והלא חומר מקדיש חלה נחמוה שנטון חלה מ"מ"ה דהיינו ככיהו מנ' קצין אלף פחות מכדיה לא חזי למניה ואכרי לומר לפי' זו דלמחלומותא לשיעור גדול יותר ואחמור רכנן בזהך שיעורין דכל זה אינו אלף כבורת בעלמא ויש מפרשים דטעמא דהלל משום דשומרי עשירות האפיה שיעור [מלצר] ד' קצין מג' קאין שן י"ח קצין ושמהא סכר דלחצי שן עומר משערין וזהו חתלק חלה כשירות חלה שפירות וחתם בין הערבים להכי קאמר חקב חלה ורננן דלמרי מקב ומתלה היינו ירושלמים דהוסיפו שמות סקן ו' ועוד מדרביות דקסברי שעיריה האפיה מלגיו ועולה והעיסור של י"ח קצין ו' רבעים וזילת ותומת זילת וכשנאלו לירושלים והוסיפו שמות נכנסו בקב ומתלה דהיינו שקה לוגין וכשנאלו ליפריי חזרו והוסיפו שמות ונעשו ה' לוגין דהיינו ה' רבעים ור"י דבניי חמש ועוד קסבר דלחשית עריסותיכם דהיינו עיסה מדרב כסם שיעור עיסה מדרבית אלף שדורמט חלתה: ו' ירושלמי (סא) אמר חזר ר' יהודה מפני מה אמרו בעל הצית אחד מכ"ד מפני שעניי יפה בעיסתו ומתחם עניי רעה בעיסתו ותחמיו ואמורים לא משום זה אלף בעל הצית עיסתו מעוטה ואין עניי רעה בעיסתו ותחמיו ואמורים לא משום זה ויש בה כדי מתנה לכהן והקני השושה עיסה למשמה בנו אחד מ"ד שאל לחלוק בעיסתם בעל הצית והקני וכן האשה שהיא עושה למכור כסוף מ"מ"ה בשעה שהיא עושה לציחה עניה יפה בעיסהה בשעה שהיא עושה למכור עניה רעה

שיעוריה: ו' בזה פטורין מן החלה עד שישוריה: פי' שיהיה עד העיסות אחת לחברתה שלא יתעל לחפרין זו מזו שילשין אלא זו וזו טבול כמנע חבורה וחברתה ניטלת כמנה ככלל הנושר לאדם ויבשר האדם בפי':

עני משפט מציצה

א ב מיי פ"ו מהלכות צדקים הלכה י"ז ע"ז ט"ז ר"י ש"כיה פ"ק א': ו ג מיי פ"ח שם כל א' מנע ענין קמח ט"ז ט"ז ר"י ש"כיה פ"ק א': ז ד מיי פ"ו שם כל א' מנע ענין ט"ז ט"ז ש"כיה פ"ק א': ח ה מיי שם הלכות ט"ז ט"ז שם ט"ז ט"ז ש"כיה פ"ק א': ט ו מיי פ"ה מהלכות צדקים הלכה ב' ע"ז ט"ז ט"ז ש"כיה פ"ק א':

פירוש

פי' מהר"י בן מלכי צדק

ואל יעשנה בטומאה. פי' אל יליש חלה ויהיה בידו גורש חלה בטומאה:

ורבי עקיבא אומר יעשנה בטומאה. פי' ויפריש חלה בטומאה חוה טעם יעשנה כבין ויפרישהו מחלה חוה טעם כששם שהוא קורא לטוהרה פי' בעת ששפרש חלה טוהרה כך קורא בעת ששפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. בכל מקום יש לשם חלק זה. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ונגנו זה בזה פטורין מן החלה עד שישוריה: פי' שיהיה עד העיסות אחת לחברתה שלא יתעל לחפרין זו מזו שילשין אלא זו וזו טבול כמנע חבורה וחברתה ניטלת כמנה ככלל הנושר לאדם ויבשר האדם בפי':

רבי אליעזר אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

ורבי עקיבא אומר אין הרודה חלה חלו החורין וחוץ לחל חל פסרין ומחייבין בחלה אגיים בשפעה שלש אל של בשיעור חיוב שפריש חלה בטומאה אור קורא חלה לזו ולזו קורא חלה לזו. אבל קבין אין להם חלק לשם כלל לא יעשה כן: ד' העושה עיסתו קבים. פי' קב כאן קבא:

(22)

זרעים. הלכות בכורים פ"ז

הרדב"ז (מב"י)

והיה הציב בתלם וי"ל דשאלה לריכה חסס או שלשה הדיוטות ומי יימר לדוממי ליה אצל פדיון הקדש אין לרץ שאלת חסס ועדיין לרץ עיון: וכן אם היה ביניהם עיסת מין אחד וב' שם גירושמי קב מין אחד ממטרק קב אשה אחת ממטרק קב חדש ממטרק: וְ שתי עיסות שכל אחת וב' שם בממשה שני קצין שנטלה ותרמוהו של זה צפתי עצמו וזה של צפתי עצמו חור ושלא עיקר אשה רבי עקיבא פוטרו וחכמים מחייבין נמצא חומריו קולו ופסקו במקמים. ומה שמחז ברינו בכל הפסק נגעו ואם זה היינו נשכו ז' בזו לדענעה לחודה

אלה. וכן היה ביניהם
אחר או עיסת חדש הרי
פוח לחלה: † שחי גויסה

ח שני עבדים שעשו עשה וכו'. מומח
 בירושלמי פ"ג לטעון דרננו וואס
 למדק כיון דמגולגלה העיסה בנות אחר עבדים
 אחרי ממשיך להו לאפסודא חלה אחר שנמיינו
 ויזיל כיון שהסופו על הארבעה וחזרו וגבלו
 אותה אחר שנמיינו להמשיכה לו העסקה ואפי'
 האלק מגבלו אותה בעדים עבדים אצל עבדים
 שנמיינו והיה לו עסקה מגולגלת פטורה מן
 החלה כדאמרינן לקמן: **פ"ג אבא** בני ישראל
 וכו'. בירושלמי שם והקשה הה"ד ז"ל ואם
 עשו אותה לתלם והשלימו מאין לו שהם פטור
 ומה אין לו לעשו עסקה קצין והאיכא אז יצרפן
 בשם שכן יצרפן ויש לתרם בשבטלמא עשה עסקתו
 קצין יש שם שיעור אלא שחסר חיבור הילכך
 שטקסין אז יצרפן בכל נמשיכו אכל העושים
 העשירים לתלם ויתקיים אין אחד מן מיידי בתלה
 אפי' שהוסף כל אחד על חלקו אינו דומה מי
 שהיה פטור וממשיך מן שהיה מיידי ופטור דיו
 שפטור פטור לגמרי. עוד הקשה ז"ל דאין דיושו
 אצל הנפטר כוונתו ז"ל כיון שנראה ונדעה בשעה
 שהקדשו ונדעה אחרי' שהוספיו עליהם אינו
 נדחה ולא יצאה לסוף דעמו בקדושו וז' דלא
 אמרי' הכי אלא אם נראה בתחלה אכל הכל
 נראה שהיה צי חלק עשאוה בתחלה ודחו
 מעיקר אור ומ"מ אין דרננו השגה שעל
 הירושלמי סתם ואין שם חולק:

[illegible]

לחלה **בחולין** **בין**

השנת הראה"ד
"עיסת המבולה לחלה וכו' עד
ש"א

נחמידיה כלל דהוי דהוי מעיקרו ושז לא נראה
 אצל הכא לא עשו אותה לתקן ויש לכולה שיעור
 חלה וכיון שנראה אע"ג דתקנו אותה כיון שמר
 והוסף וליה אין דהוי אצל מנחה ולפיכך של
 ישראלי חייב להיות בעי' של עכו"ם מהו מפסטה

כלום של עכו"ם אחה בא לחייבו אלא מפני חקין של ישראל דבשעת שבייה בת חיוב היתה שפיר לא עשאהו לתקן מפני עומד גופיה של ישראל חיוב שפיר לא עשאהו לתקן ואל עכו"ם שפיר שפיר היה בה עשאו עליה חקין חלה אלא עשאהו מפני שיהא של עכו"ם היילקן פטור שפיר היה בה עשאו דהא לא מחייבין לעילי שני עכו"ם אלא מפני עשאהו לתקן ופסות פטור שפיר היה בה עשאו עליה חקין כשהוסיפו עליה חייבת ודוק ומשכח שעלו דברי רבינו משפיעה היה עוד כל אחד מהם היילקן כשהוסיפו עליה חייבת ודוק ומשכח שעלו דברי רבינו פטור קוראין לא גירמא כהפריש שלנו שיהא יומר נכונה מגירמא הרב"ז ז"ל לפי עניות דעמי.

והפירוש שלוש חזמיה כהאם רבא דהר"א ז"ל עדיין שפיר הירושלמי חקין אדרייה לעילי שני עכו"ם חייבת שני עכו"ם פטורה והא חיוב לא שפיר ומרובייהו דד גרבה אמרן אלא בון דר חיוב שני עכו"ם ששעו וכו' שני ישראלים ששעו וכו' ישראל ועכו"ם ששעו שני קצין וכו' ואין אפשר לקבוע קצתו להלכה ולדמות קצתו מהלכה אין אלא דרך פוסק הלכות והטור מחל על זה והירושלמיאן

יא הננוטל שאור מעיסה וכו' פ"ג דחלה בטעול שאור מעיסה שלא הורמה חלה וכן לתוך עיקה שהורמה חלה אם יש לו פירמנה ממקום אחר מוציא לפי חשבון ואם לאו מוציא חלה אחת על הכל וכתב רמב"ם וזמנה בתוך העיסה שאם לא ישיבין כן נמצא שהעיסה שהורמה חלה ממקום אחר לא אמרינן כפי מהשאויר בטעל אלא העיסה ונמצא שמפרש מן הדיוב על הפסוק שהרי הטעל אסור בכל שהוא ולא בטעל ומהאי טעמא חזרה כל העיסה להיות טבל ומפרש על כל העיסה ולא אמרי' חלה וחולין שמעדינן זה עם זה אלא כל מה שפיראם עם חלה דמי חלה וכו' דכדיו:

יב עיסה הסבולה לחרה וכו'. מן ספ"ב רבי אליעזר אומר נטלת מן הטעור על הטמא כילד עיסה טעורה ועיסה טמאה נטול כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה ועומן פחות מכלים בלחמץ כדי שיעול מן המוקף וחמרים חוברים ופסק רבינו פפי' המשנה בנחמדים ונראה דהכא פסק כרבי אליעזר וכן השיג עליו הראשון ז"ל וחו' קשה בחמשים

ח' שני עי' שכל אחת מהן פחותה מבשעור וכו' משנה ה' עס ונחמנחמ: (הלכה ד') כתב הראב"ד אבל שני ישראלים וכו' א"ל אין דבר זה מוזנר וכו' ודנינו קוצר שאין לדמות הירושלמי בכך וע"כ יש למצוא מועם לדברי הירושלמי דלא

התקשף להם מהעושה עימם קצין והשיגן או לרסן
בכל דחייב וי'ל דשתי הם שעדין לא היה לה
שבעת חובת מעולם הילכן כל שהגיע לה עם
השבת חייבת אכל הכא שכבר היה לה שעת חובה
בסתר היה כשיעור ונפטרה מפני טעמאיה לחלק
במזון חתונה להסמדי דה"ל כליו הורמה
והממנה חלה בנאות שם והר"ו ו' דומה לעומת
שעטני פרק ג' דחלה (מנשה) ה' הקדיש עימם
עד שלא גבלה וגבלה הנזכר ואח"כ פדלתה
השפורה צבטתה חובתה הימה שפורה ואין זה
ענין אלא דמיון דמלות:

והוסיף כל אחד על חלקו
לשיעור הרי זו חייבת. שלא
עכו"ם שהרי פחות מכשי
ביד כל אחד מהן: מ"א
ישראלים שעשו כך וחזר
אחר שחלקו והוסיף על
שהשלימו לשיעור הרי זו
שכבר היתה לה שעת ח
היו המוריו ראובים וש
היתה חציפה ביד עכו"ם והישראל
בשותפות וכו'. אם זה
יירושלמי ישראל ועכו"ם ששני
הוסיף זה על שלו ועל שלו ונחלק
ישראל חייב חלקו של עכו"ם מהו כלום חלקו
של עכו"ם חייב אלא מחמת חלקו של ישראל
וחלקו של ישראל חייב חלקו של עכו"ם פטור.
והראב"ד גורס על חלקו של ישראל חייב אלא
מחמת חלקו של עכו"ם והוא הגירסא הנכונה
ופסק דצניו ירושלמי הוא כפשוטו שהוא
בניחוס:

[illegible]

היה לה שעת חוצה מועיל והכי דייק לפרש דרבינו שכח צצא זו היחה העיקר ביד העבדים וביד הישראל בשופות מה שלא כתב כן בשאר צבות והיינו לומר שלא עשאוה לתקנה אלא להיות צביהם בשופות ואחר כך נמלכו ותקוהו ומשיה של עבדים פטורה שכבר היה לה שעת חוצה אבל אם ממחלה עשאוה ע"מ לתקנה של עבדים נמי חייבת דהא לא היה לה שעת חוצה מועיל:

יא הנזמל שאור וכו' עד ומפריש חלה על חבל. משנה פ"ג דחלה (משנה ח). ומ"ש שהטבל במינו אסור בכל שהוא. ג"ו שם משנה:

[illegible]

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

ו' ואלו חמשה רבעים אפילו השאור וכו'. משנה פרק ב' לחלה: ומשעריין אותה לפי התבואה וכו'. אף על גב דזדברי הרא"ש בהלכות חלה משמע דמסקנתו דבקמח משעריין ולא בתבואה כדמשמע לכאורה אפילו הכי נראה לו לרבינו להכריע דלכתחלה משעריין לפי התבואה דכיון דנהגו הגסים באשכנז לגדוש

הקמח לשיעור חלה משמע שעושות כן בשביל שפנח הקמח רב מנפח התבואה ומנהגן תורה הוא ועוד למשום ספק ברכה לבטלה יס לנו להוסיף בשיעור. מיהו להלכה ודאי אם אין בעיסה אלא חמשה רבעים קמח בלבד חייב לבדק ואין לחוש לספק ברכה דכ' הוא העיקר. וכך השיב הרשב"א להרא"ש ע"ש בסימן תס"ה וכן דעת בית יוסף ושכך פירש רבינו שמשון והרמב"ם E והכי נקטינן ללא כרבינו:

ז' קב חייטין מצד זה וכו'. תוספתא פרק ו' לחלה פירוש אף על גב דחייטין ושעורין כשהן עיסה אין מטטרפין מכל מקום על ידי הכוסמין שצאמנע שנוסף צו וצו מטטרף כל אחד עם הכוסמין ונתחייב כל אחד בחלה ומפריש מן החייטין פני ענמם על ידי יירוף הכוסמין בלדו ומהשעורין פני ענמם על ידי יירוף הכוסמין בלדו ונפטרו גם הכוסמין מפני שהן מטטרפין מחלה לזה ומחלה לזה אבל אם היה מפרש מן הכוסמין בלחוד לא היה מתוקן כלל דמה נפשך אם אחת מחייב הכוסמין מטעם יירוף החייטין אם כן נשאר השעורים בלא יירוף ואם אחת מחייבין מטעם יירוף השעורים אם כן נשאר החייטין בלא יירוף ואיכא נמי למימר דלמלא לא הוי יירוף כלל או שמה הוי יירוף כאן וכאן ומפני הספק לא נתקן כלום והרי הוא טבל כדמעיקרא אבל היכא דליכא אלא חצי קב ככל אחד דליכא שיעור חלה עד שיטטרפו שלשת נמאל דכוסמין ששניהם מטטרפים עמהם חייבים וחייטין ושעורים דאין מטטרפין זה עם זה פטורין:

ג' ואלו ה' רבעים אפילו השאור והסובין והמורסן כולן מצטרפין להשלימה במה דברים אמורים כשלא הפריש סובין ומורסן מתוכן וכו' אבל אם רקד הקמח וכו' אינו מצטרף. משנה בפרק ב' לחלה (מ"ו): א' (ב) ומשעריין אותם לפי התבואה אבל לא לפי הקמח וכו' לכן כשממלאין

המדה קמח צריך לגדשה. בהלכות חלה (ס"ו) כתב הרא"ש שכלאורה היה נראה דחמשת רבעים יס למדלן בתבואה שכן היתה עיסת המדלן מלא העומר היו מלקטים ואחר כך טוחנו ברחיים וראיתי באשכנז שהגסים גודשות הקמח לשיעור חלה ותליתי הדבר הזה בשביל שפנח הקמח רב מנפח התבואה וקצת משמע כן לישנא

דמתניתין (פ"א מ"ד) דקתני פחות מה' רבעים בתבואה אלמלא בתבואה משעריין ומיהו אין ראה כל כך דלפי שהזכיר תחלה מיני קטניה דחייבין במעשר ופטורין מן החלה חנא בחר הכי גם בתבואה תמאל דבר שחייב במעשר ופטור מן החלה כגון פחות מה' רבעים ובפרק (ד' ו') (מ"ו) חנן ה' רבעים קמח חייבין בחלה אלמלא בקמח משעריין ועוד אי בתבואה משעריין מאי אינטריך לאשמועינן הן וסובין ומורסן ה' רבעים וכו' אלא ודאי בקמח משעריין ואשמועינן ברישא אף על גב דחמשת רבעים קמח בעינן סובין ומורסן מטטרף בהדי קמח וכו'. ובתשובותיו כלל שני (ס"ו) כתב ששאל מהרשב"א וז"ל יצינו מה שראיתי כל רבותי נוהגים שמסעריין מדה המחזקת מ"ג צליים לשיעור חלה ומודדין בו הקמח טפופה או מחוקה וכיון דמעיסת מדבר ילפינן ומדלו המן וטחנו בו ברחיים מסתמא ניתוסף הרבה גם כן היה לשערו ולהצריך קמח הגטחן מחמשת רבעים תבואה ויהיה פירוש ה' רבעים הבא מחמשת רבעים ואם יגדשו המדה נחא טפי כי ספק ברכה לבטלה איכא: ורבינו סתם דבריו כמנהג נשי אשכנז שכתב הרא"ש בהלכות חלה ואף על פי שכתב שם דמשמע דבקמח משעריין מאחר שכתב שאלתו למשום ספק ברכה לא היה לנו לחייב בחלה אלא מדה גדושה משמע דלזה דעתו נוטה אבל

אין נראה בעיני כן שהרי הרא"ש עצמו העיד שכל רבותיו לא היו מודדין במדה גדושה אלא שהיה קשה לו על דבריהם ולא מלאו לבו לחלוק עליהם ממש והיה מבקש מי שיתרץ לו קושייתו וגם בהלכות חלה סוף דבריו הם כדברי רבותיו וכך הוא דעת הרשב"א ז"ל שכתב בתשובותיו (ח"א סימן תס"ה) שהשיב להרא"ש על שאלה זו אם כדעתיה דמר אי אפשר לעמוד על שיעורו דמאן לימא לן כמה היה המן מתרבה ועוד דאי משום ברכה לבטלה הוה ליה חומרא דחייב לדידי קולא דלעתים לא הוה אלא ה' רבעים קמח לבד ופטרי להו מחלה וקא אכיל בטבולא אלא אין לך בו אלא ה' רבעים קמח שביעור העומר אמרה חורלהא בשיעור קמח הבא מה' רבעים תבואה ע"כ ודק הבית וכן כתב רבינו ירוחם (נכ"א ח"ג קעה): בשם התוספות ועד כאן וכן דברי ר"ש בפרק קמא לחלה (מ"ד ד"ה פחות) על ההיא מתניתין דפחות מחמשת רבעים בתבואה וכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק ו' מהלכות בכורים (הט"ו) וכבר כתבתי בסמוך (ד"ה ומ"ש שהרמב"ם) בשם הרמב"ם משקל הקמח שהוא שיעור חלה ודק הבית מחייבי מלרים בזמנו. כתב רבינו ירוחם (סס) יס מקומות שנהגו הגסים למדוד מדידת החלה גדושה ועד כאן:

ד, ה קב חטים מצד זה וקב שעורים מצד זה וכו' חצי קב חטים מצד זה וחצי קב שעורים מצד זה וכו'. תוספתא בפרק ב' לחלה (ה"ג) קב חטים וקב שעורים וקב כוסמין הרי אלו מטטרפין כשהוא תורם תורם מכל אחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו חצי קב חטים וחצי קב שעורים וחצי קב כוסמין נוטל מן הכוסמין וכתב רבינו שמשון בפירוש המשנה (כלאים פ"א מ"א סוד"ה החטין) והרא"ש בהלכות חלה (ס"ו) דיש לפרש האי תוספתא דמייירי שהכוסמין נתונים בצאמנע ונושכים עם החטים מזל אחד ועם השעורים מזל אחד הילכך ברישא שיש בכל אחד קב מטטרפים

פרישה

(ח) ומשערים אותם לפי התבואה. כן פסק הרא"ש בסוף הלכות חלה והוא מתוספת' דזרעים. מורי ורבי: (ט) אף על פי שהן יותר משאילו היו משעריין אותה בקמח וכו'. משום דילפינן מלקיטה במדבר וס' מדלוהו ואחר כך טוחנו ברחיים אבל הרשב"א השיב לו (ששאל לו הרא"ש בתשובה) שאם כן אין לעמוד על הדבר כמה ניתוסף המן לכן אינו צריך גדושה ועוד דהוה ליה חומרא דחייב לדידי קולא כשלא יהיה קמח כל כך יאכלנו בלא חלה וכן פסק בית יוסף וע"ש: (י) קב חטין מזל זה וקב שעורים וכו'. לכאורה משמע דדוקא נקט קב אבל אם לא היה אלא חצי קב מכל ד' וקב בצאמנע לא היה מטטרף דלא שדינן כל הכוסמין בלד זה ולד זה אבל ממה שכתב בסיפא חצי קב חטין מזל זה וכו' משמע דלאו דווקא נקט קב ברישא: (יא) וצריך להפריש מכל מין ומין. דהכוסמין מחייבים החטין והשעורים במה שמטטרף עם כל א' (וגם הוא נתחייב במה שנקט בחטין ובשעורין ודי לו בצירוף א' מהם. עד כאן המגיה) אם יתורם מן הכוסמין על השעורים הוה כחורם מן החטין על השעורין שאינו

ח קב חטיין מצד זה וכו'. משנה בפרק ד' לחלה בקב אורז או קב תרומה באמצע דכיון לאורז פטור מחלה וכן קב תרומה או של חלה לא נטרפו על ידו ד' בקין דחטיין וצירושלמי מוסיף הוא הדין של גוי ואיכא לתמוה דבמשנה שם שנינו דבר שניטלה חלו מטרפין שכבר נחתייב בחלה כלומר אף על גב דהשתא לאו בר חלה הוא כיון שכבר היה בר חלה מטרף העיסות ביחד וכתבו גם הרמב"ם בפרק ז' דהלכות בכורים(ה"ו) ואם כן למה השמיטו רבינו ולא כתבו וכן בעיסת הקדש ביניהן למטרף העיסות יחד כדאיתא צירושלמי (פ"ד ה"ב) וכתבו הרמב"ם שם ורבינו לא כתבו וכו'.

ט היה ביניהם קב של מין אחד מחמשת המינים. פירוש אף על גב שאינו מטרף עם החיטין אם אין שיעור בחיטין מכל מקום כאן שיש שיעור בחיטין קב מלד זה וקב מלד זה נטרפו יחד על ידי עיסה מחמשת המינים הנוסף בשניהם באמצע כאילו היו הקבצים ביחד והוא הדין של אשה אחרת:

י קב של תבואה חדשה וכו'. משנה פרק רביעי לחלה פלוגי בה רבי אלעזר וחכמים והלכה כחכמים לדאין מטרפין וצירושלמי הקשה כיון דחטיין וכוסמין שני מינין הן ומטרפין כל שכן חדש וישן דמין אחד הוא ותיירצ דהיא הנותנת דכיון דמין אחד הוא נעשו הרחקתו שלל יטרפו כדי שלא יבוא לטעות ולומר כיון דמטרפין שרי נמי לתרום מן החדש על היסן שזה אסור מן החורה דכילפינן מקרא (דברים כו יג) ללא עזרתי ממזונתי אבל חטיין וכוסמין ד' מינים הן ואין אדם טועה לתרום מזה על זה הילכך שרי להטרף ולא חששו שמה יבוא לידי טעות:

יא היה קב חדש מצד זה וכו'. פירוש הכא לא חששו לטעות שהרי אין היסן בא אלא לרף החדש ביחד כדי להפריש מן החדש בלא היסן:

(פ"ד ה"ד) וזה לשונו ולא יתרום מאמצע שתיהן אלא יביא עיסה אחרת חדש או ישן ויטרף להם להשלים השיעור: ומ"ש היה קב חדש מצד זה וקב חדש מצד זה וישן באמצע מצטרפין. שם צירושלמי קב חדש מלרף ומשמע דהיינו לומר שאם היה ישן מלד זה וישן מלד זה וחדש באמצע מלרפן וכך הם דברי הרמב"ם בפרק ז' מהלכות בכורים (ה"ו) ומשמע דהוא הדין לחדש מלד זה וחדש מלד זה וישן באמצע שהוא מלרפן דמאי שנא ומכל מקום יש לתמוה על רבינו למה שניה ממה שהוא צירושלמי:

פרישה

מינו כיון שנגרר אחר החטין ונחתייב צירופו לחוד וכן צירוף שיעורין לחוד לאפוקי כשכל א' חצי קב שאין שיעור חלה עד שיעורו שלשתן יחד ששלשתן נקרא החיוב על שם כוסמין שע"י מטרפין. אשר"י וזית יוסף מביאו ע"ש ועיין דרישה: (יב) באמצע או קב של עכו"ם. כן נרדף לומר: (יג) היה ציניה קב של מין אחר. פירוש בין ד' בקין של חטין או קב משל אשה אחרת מטרפין פירוש השתי בקין של חטין שהן מין אחד וק"ל:

גם מהכוסמין או לא דלכאורה היה נראה לומר דאינו נרדף צריך להפריש מן הכוסמין דהא תרם מן החטין והשעורין. וכוסמין הוא מין שעורים וחטין ואם כן ממה נפשך תרם עליו ולא מיחזי כחורם מחטין על השעורים דהא הוי כאילו תרם מהחטין על חצי כוסמין שהם מין חטין ומן השעורים על חצי שני שהן מין שעורים ואפשר לומר דהא אין מפרישין מחטין ושעורין על כוסמין כדלעיל בסמוך אבל אין ראייה משם דשם לא מכל מין שיעור חלה מה שאין כן כאן דנטרפו יחד לשיעור:

דרכי משה

(ב) וכתב הרא"ש בתשובה כלל ד' סימן ד' דאם יש ציניהם דבר שכבר נתקן לא הוי הפסק ומטרפין:

(ה) * וצריך להפריש מכל מין ומין. כיון שהכוסמין באמצע ונושכים עם החטים מלד אחד ועם השעורים מלד אחד הלכך תורם מכל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו ואף על פי שהכוסמין מחייבין את החטים ואת השעורים אין תורמין מהכוסמין עליהם לפי שגם הכוסמין מחייבין צמה שנושכים מחטים ושעורים ודי לו בזירוף עם אחד מהם הלכך אם תורם מן הכוסמים על השעורים הוה כחורם מהחטים על השעורים דכיון לזירוף החטים מחייב הכוסמין נגריים הכוסמין אחר החטים ונקראים על שמם וכן נמי על החטים מהאי טעמא אבל בסעיף שאחר זה דליכא אלא חצי קב בכל אחד ליכא שיעור עד שיטטרפו שלשון ונמאל דכוסמין שהוא מטטרף עם שניהם חייב וחטים ושעורים לאין מטטרפין זה עם זה פטורים עכ"ל הר"ש והרא"ש ודרישה נסתפק בסעיף זה צמה שכתב שצריך להפריש מכל מין ומין אם צריך להפריש גם מהכוסמין ותמיהני עליו היאך

יפריש ג' חלות הא אין כאן שיעור ג' חלות אלא ברור דהכוסמין עושה החיוב ומכאן זה יחייב החטים והשעורים ותו לא דהוא פטור עמהם עוד כתב בדרישה וז"ל קב חטין מלד זה כו' לכאורה משמע דדוקא נקט קב אבל אם לא היה אלא חצי קב מכל ד' ובאמצע קב כוסמין לא היה מטטרף ללא שדין כל הכוסמין ללד זה וללד זה אבל ממה שכתב בסופא חצי קב חטין מלד זה משמע דלאו דוקא נקט קב דרישא עכ"ל ודבריו תמוהים מאד הא ודאי אי ליכא אלא חצי קב בחטים וחצי קב בשעורים ממילא עם הכוסמין לא הוי שיעור שתי חלות והיאך יפריש שתי חלות אלא פשוט דבעינן שיהיה בכל אחד מן הקצוות שיעור שעם זירוף האמצעי יהיה שיעור ד' חלות ואז יפריש שתי חלות מן הקצוות אבל אם אין עם הזירוף רק שיעור חלה אחת וקצת יותר אף על פי שיש ספק לאיזה מהם נלמד הכוסמין מכל מקום כיון שמפריש על החטים ממילא נטטרפו הכוסמין עמהם ונפטרו הכוסמין כולן ממילא אין צריכין להפריש אחר כן על השעורים שהרי אין בהם שיעור וכן להיפך כנ"ל: (ו) שכבר הורמה חלתה. הטעם במשנה פרק ד' דחלה כיון שכבר היה נחתיב בחלה: (ז) היה ביניהם קב. פירוש בין שני קבין חטים היה קב אחד משאר חמשה מינים שאין להם זירוף לחטין כגון שיפון או מין אחר שאין מטטרפין לחלה כלעיל סעיף ב' מכל מקום לא חשיב כאן הפסק בין אלו שני קבין חטין כיון שעל כל פנים גם זה הוא בר חיוב חלה ע"כ מטטרפין שפיר שני קבין חטין להדדי וכן אם מפסיק ביניהם קב משל אשה אחרת אין מבטלין הזירוף של שני הקצוות אף על פי שאינו מטטרף לחיוב חלה: (ח) אינם מצטרפין. זהו

יא אינו מצטרף. לעריסותיכם אמר רחמנא ואין זה דרך עריסה לערב בו מורסן וסובין לאחר שהפרישן מן הקמח: יב באמצע מחברין. להתחייב כולה בחלה כאלו היה בכל אחד שיעור חלה דלע"ג דחטין ושעורין אין מטטרפין הכוסמין שבאמצע מטטרף עם שניהם כלעיל סעיף ב' וא"כ החטים חייבים

בלא השעורים והשעורים חייבים בלא החטים ותורם מכל אחד ואחד בפני עצמו שהרי אין תורמים מין על שאינו מינו וגם מן הכוסמין תורם בפני עצמו והרי מפריש ג' חלות אבל אין תורם מן הכוסמין על שלשון דלע"פ שהכוסמים מחייבים את החטים ואת השעורים אין תורמים מן הכוסמין עליהם לפי שגם הכוסמים מחייבים צמה שנושכים בחטים ושעורים והיה די לו בזירוף אחד מהן לפיכך אם היה תורם מן הכוסמים על השעורים הוי כחורם מן החטים על השעורים דכיון לזירוף החטים מחייב הכוסמי נגריים הכוסמים אחר החטים ונקראים

על שמם וכן נמי אם היה תורם מן הכוסמים על החטים הוה כחורם מן השעורים על החטים מה"ט וכן נמי מה"ט גופיה אם היה תורם מן החטים על הכוסמים או מן השעורים על הכוסמים הוי כחורם מן החטים על השעורים או מן השעורים על החטים לפיכך צריך להפריש מן כל מין ומין בפני עצמו: יג מצטרפים ותורם כו'. דכיון דליכא בכל אחד אלא חצי קב הרי אין כאן שיעור חלה עד שיטטרפו שלשון ונמאל דכוסמין ששניהם מטטרפין עמה ומשלימים אותה לכשיעור וחייב וחטים ושעורים שאין מטטרפין זה עם זה פטורים: יד אינם מצטרפין. כיון דהאמצע אינו דין חלה: טו מצטרפין. דאף על פי שעכשיו היא פטורה כיון שהיתה דין חלה מטטרפת וכן בסעיף ז' כיון שהם דין חלה מטטרפין: טז אינם מצטרפים. דאף על גב דגבי כוסמין עם חטים או שעורים מטטרפים אף על גב ד' מינים הן הואיל ודומין זה לזה כ"ש בחדש וישן דהא מין הוא שאני תסם דהכל יודעים ד' מינים הן ולא שייך למטעי אבל הכא כיון דמין אחד הן גזרו בדבר שאם אחת אומר שיטטרפו יאמרו שתורמים מזה על זה ואסור לתרום מן החדש על הישן או להיפך הכי אמרין בירושלמי ולפי זה משמע דמכל מקום צריך להפריש על כל אחד ואחד מעיסה אחרת שלא הורמה חלתה מן החדש על החדש ומן הישן על הישן וכ"כ ר"ש והרמב"ם ובית יוסף וכן דין דהא כיון דמין התורה חייבים בחלה מטטרפים וחייבים בחלה ודאי ללא אחי גזירה דרבנן לאפקועי איסורא לפטרה מחלה וקאכיל טבאלא וכ"כ העט"ז:

מדרבנן מטעם גזירה שמא יבוא להפריש מזה על זה כיון שהם מין אחד ומבואר דב"י שצריך להפריש עליהם מלד אחר דהא מן התורה הם חייבים:

באר הגולה

יח משנה ו' פ"ב דחלה: יט שם: כ תוספתא פ"ד דחלה וכמו שפירש' הר"ש שם בפ' המשני' והרא"ש בהלכו' חלה: כא שם וכפ"י הר"ש והרא"ש דכיון דזירוף הכוסמים מחייבין את החטין בלא השעורין לכן מחייבין את השעורין בלא החטין: כב שם בתוספות: (ג) פ"י כיון דליכא שיעור עד שיטטרפו שלשון: כג משנה ג' פ"ד דחלה: כד ירושלמי שם: כה שם במשנה הנזכרת מפני שכבר נתחייב בחלה: כו ג"ז שם בירושלמי: כז משנה ד' פ"ד דחלה וכחכמים: כח ירושלמי שם:

יורה דעה שכב הלכות חלה

נקודת הכסף

* (סעיף 7 א) [ט"ז ס"ק ה] תמה על הדרישה להיאך יפריש שלש חלות כו'. ובעטרת זהב [לכזס סעיף 7] וזמנעלני מלך ריש הלכות חלה [מעלני יום טוב אות ז; דברי חמודות אות ב] כתבו כהדרישה דיפריש

ביאור הגר"א

[יב] קב כו' חצי קב כו'. תוספתא הביאו תוס' זמנחות שם והר"ש והרא"ש [וקב כוסמין באמצע. ירושלמי פ"7 ע"ס: [יג] או קב כו' או כו' היה כו' או כו' היה כו'. הכל בירושלמי פ"7 והביאו הר"ש שם

באר היטב

(ז) וחזר. לעריסותיכם אמר רחמנא ואין זה דרך עריסה לערב זו מורסן וסובין לאחר שהפרישן מן הקמה. ש"ך: (ח) מין. פי' הש"ך דר"ל מכל מין בפני עצמו וצריך להפריש ג' חלות אבל הט"ז כ' איך יפריש ג' חלות הא אין כאן שיעור שלש חלות אלא ברור להכוסמין עושה החיוב ומכה זה יחייב החטים והשעורים ותו לא דהוה פטור עמהם עכ"ל: (ט) וחלי. וכ' הט"ז דאם יש חלי קב חטים מלד זה וחלי קב שעורים מלד זה וקב כוסמין באמצע ממילא אף עם הכוסמין לית שיעור ב' חלות וכיון שמפריש מן החטים נלטרפו הכוסמין עמהם

ערוך השולחן

לשון המשנה וצ"ע [ואולי המשנה ה"פ אף שהסובין נשאר בהקמה מ"מ אם החזיר המורסן אינו מועיל אבל להיפך כשנטל הסובין והמורסן נשאר והחזיר הסובין מצטרף וצ"ע בכל זה ופשוט הוא שאף אם החזיר המורסן אך שהשלים קמה להשיעור חייב בחלה וכ"מ מלשון הרמב"ם ודו"ק]:

סעיף יח כתבו הטור והש"ע סעי' ד' קב חטים מצד זה וקב כוסמין באמצע מחברן והרי אלו מצטרפין וצריך להפריש מכל מין ומין חצי קב חטים מצד זה וחצי קב שעורים מצד זה וחצי קב כוסמין באמצע מצטרפין ותורם מן הכוסמין על שלשתן עכ"ל וזהו תוספתא פ"ב [הל' ג'] דחלה והנה בסיפא הטעם פשוט דהכוסמין שהוא מצטרף בנשיכה עם החטין ועם השעורין ולכן אף על גב דחטים ושעורים אין מצטרפין בנשיכה זל"ז מ"מ הכוסמין שבאמצע מחברן אף על גב דבין כולם לא הוי אלא שיעור חלה אחת וממילא דמפריש מן הכוסמין אבל ברישא טרחו למה צריך להפריש מכל מין ומין הלא בזה ג"כ כשיפריש מהכוסמין יעלה לכולם וכתבו טעמים דחוקים [עי' ש"ך סקי"ב וט"ז סק"ה וב"ח]:

סעיף יט ולענ"ד נראה הטעם פשוט דוודאי אם היה חצי קב כוסמין באמצע דבע"כ זה החצי קב היה עושה שיעור לשניהם היה מפריש מהכוסמין ודיו אבל כיון

סעיף טו שנו חכמים במשנה [פ"ב מ"ו] חמשת רבעים קמה חייבים בחלה הם ושארם ומובן ומורסן חמשת רבעים חייבים ניטל מורסן מתוכן וחזר לתוכן הרי אלו פטורין ע"ש ומפרש הש"ס ספ"ז דשבת [ע"ו ב] שכן עני אוכל פתו מעיסה בלוסה כלומר אף על גב שעשיר אינו אוכל פת כשלא ניטלו הסובין והמורסן מתוכה אבל העני אוכלה אך כשניטל מתוכה אין זו דרך עיסה להחזיר לתוכה כן איתא בירושלמי כלומר דבכה"ג הוי כאלו עירב לתוכה עפר דבהכרח שאין זה מן החשבון ודע דסובין היינו הסובין הדק ומורסן הוא העב:

סעיף טז ולכאורה משמע מלשון המשנה דדוקא המורסן כשניטל וחזר לתוכו אינו מצטרף ולא הסובין דאל"כ למה קתני ניטל מורסן מתוכה וחזרה פטור ליתני סובין וידענא מורסן מק"ו והכי משמע מלשון רבינו הב"י בסעי' ג' שכתב כלשון המשנה ע"ש אבל הטור כתב ניטל סובן ומורסן וחזר לתוכן פטור ע"ש וגם לשון הרמב"ם בספ"ו משונה הוא שכתב קמה שלא רקדו אלא לשו בסובין שלו הואיל ויש בכל הקמה עומר חייב בחלה אבל אם נטל המורסן מן הקמה וחזר והשלים שיעור העיסה במורסן שהחזירו לקמה אינו חייב בחלה עכ"ל פתח בסובין וסיים במורסן ש"מ דס"ל כהטור דהכל אחד אבל לפ"ז קשה

שיש קב באמצע אמרינן שא"צ לחיבור החטים והשעורים אלא שדינן חצי קב לחטים וחצי קב לשעורים ונמצא ששני שיעור חלות הן ואם יפריש מהכוסמין בלבד שמא הוא מפריש מהצד השייך להחטים וישארו השעורים בלא חלה או להיפך ושיצמצם ליטול מאמצע ממש א"א לצמצם ולכן מהחטים והשעורים מוכרח להפריש ומהכוסמין באמת א"צ להפריש וכוונת התוספתא הוא רק דלא מהני הפרשת הכוסמין בלבד כבסיפא וזה שכתבנו דחצי קב עושה שיעור לשניהם זהו לפי שיעור דקב ומחצה ודוגמא בעלמא הוא וכן אם היה חצי קב חטים מצד זה וחצי קב שעורים מצד זה וקב כוסמין באמצע ג"כ מפריש מן הכוסמין בלבד [וכ"כ הב"ח דמהכוסמין א"צ להפריש וכ"כ הט"ז שם והדרישה נסתפק בזה ע"ש ודו"ק]:

סעיף כ ודוקא דבר השייך בחלה מצטרף כשהוא באמצע אבל קב חטים מצד זה וקב חטים מצד זה וקב אורז באמצע תנן שם דאינו מחבר אפילו כשמשני הצדדים חטים וכ"ש כשמצד אחד חטים ומצד אחד שעורים וכן אם ביניהם היה קב של כותי או קב תרומה או חלה כיון שאין עליו חיוב חלה או מצרפן והכי אמרינן בירושלמי שם אבל אם היה ביניהם קב של אשה אחרת אף על גב דעיסות של שתים אין מצטרפות לשיעור חלה מ"מ מחברת את הצדדים וכן אפילו היה ביניהם קב של מין אחר שאינו מצטרף להצדדים ע"י נישוך כמו שעורים בין החטין שמהצדדין מ"מ כיון שהיא שייך בחלה מצטרף את הצדדים כשכולם בנישוך דחשבינן כאלו הצדדים נתנשכו זל"ז וכן אם היה ביניהם עיסת הקדש איתא בירושלמי דמצרפן וכ"כ הרמב"ם בפ"ז [הל' ו'] ואף על גב דהקדש פטור מן החלה מ"מ כיון שאם ירצה יפדה אותה מהקדש ונתחייב בחלה נקראת שיש עליה חיוב חלה כן כתב הרמב"ם הטעם ע"ש וצ"ל דמיירי

שהקדישה משגלגלה דאם הקדישה מקודם וגלגלה הגזבר ואח"כ פדאה פטורה כדתנן בפ"ג [מ"ג] וכמ"ש הרמב"ם בפ"ח [הל' ז'] ע"ש:

סעיף כא יראה לי דכל אלו שאמרנו שמחברין את הצדדין אף שעל עיסה זו אין בה חיוב עתה כגון שהורמה חלתה או היא של הקדש או שאין ביכולת לצרפה להצדדין כגון של אשה אחרת אינו אלא כשבהצדדין מין אחד או מין המצרף ביחד כחטין וכוסמין וכיוצא בזה אבל כשמהצדדין הם שני מינים אינו כלום דמה מועיל שמחברין ביחד הא אינו מצטרף זל"ז וזה מועיל רק אם האמצעית חייבת עתה בחלה והיא מצטרפת לשני הצדדין כמו כוסמין בין חטין ושעורין דאז מצטרפת כולם יחד כמו שנתבאר:

סעיף כב דבר ידוע שאין תורמין ומעשרין מן החדש על הישן ומן הישן על החדש ומ"מ אם מונחים שני קבים חטים אחד מצד זה ואחד מצד זה ושניהם מחדש וקב ישן מחברין באמצע מצרף את שניהן דלא גרע מניטלה חלתה שהרי גם על האמצע יש חיוב חלה וכן להיפך כשישן בצדדים וחדש באמצע ומ"מ קב של תבואה ישנה עם קב של חדש אין מצטרפין זל"ז להתחייב בחלה ובירושלמי שם פ"ד [הל' ב'] מקשה דאם חטים וכוסמין מצטרף זל"ז מפני שדומין זל"ז כ"ש חדש וישן ומתרץ דכוסמין וחטין שני מינים הם ולא יטעו לומר שתורמין ומעשרין מזה על זה לפיכך אמרו דאין מצטרפין ע"ש ויראה לי דזהו רק בחלה דרבנן הם אמרו והם אמרו אבל בחלה דאורייתא כיון דמן התורה מצטרפין וחייב בחלה היכי מצו רבנן למיפטרה ומה שלא פי' כן בירושלמי משום דאפילו בבית שני לא היתה חלה של תורה כלל כמ"ש בריש סי' שכ"ב [וא"צ למ"ש הש"ך סקט"ז ודו"ק]:

חידושי תורה
